

test: Vi hjälper dig att
välja bästa gipskniven

Statistik för hela landet
– kolla om din lön är rätt

Årtiondets bygge
– vilket får äran?

BYGGNADS arbetaren

60 år 2009

**RÄTTEN SÖKER
SVAR KRING
WRONAS DÖD**

Plattmatchen
– på besök hos
badhusbyggarna

Jan Asker:
Alla tänker
i första hand
på sig själva
och den egna
plånboken.

AJ!

Kranföraren Sune
Andersson körde
motorcykel genom napalm.
Vi frågar hur det kändes.

VÄRVAREN: JAG BEHÖVER DIG

... nu när medlemsrasen bara fortsätter

NUMMER 11 | 17 SEPTEMBER 2009 | www.byggnadsarbetaren.se

GRÄSET ÄR GRÖNARE. PÅ VÅR SIDA.

Green Line är en helt ny serie skor som är framtagna med så stor hänsyn till miljön som möjligt. Vi har gjort det så bra att de som första skyddsskor har blivit märkta med EU-blomman.

Green Line innehåller inga metaller. Det betyder att de passar utmärkt för dig som arbetar på flygplatser, kärnkraftverk eller dylikt där metaller kan få detektorer att ge utslag. Men framför allt passar Green Line dig som är intresserad av att vi har en grön och blå planet att lämna över till våra barn.

Bilden visar J alas 6498 Green Line. För mer information om J alas Green Line besök www.jalas.se, där du hittar alla modeller i serien

green line

EU-Blomman är det gemensamma europeiska miljömärket. Tillverkarna måste visa att produkterna klarar de krav på miljö, hälsa och funktion som ställs genom olika typer av tester och dokumentation. Kraven för märkningen med Blomman tas fram av ansvariga organ i EU:s medlemsländer. Arbetet sker på uppdrag av EU-Kommissionen.

j alas
BY EJENDALS

GRANSKNING

VÄRVARENS DILEMMA

16-20 2007 gick botten ur Byggnads. På ett år lämnade 8 000 medlemmar. För att hejda raset satsade ledningen 20 miljoner på en värvaroffensiv. Men nu, i projektets slutskede, krymper Byggnads fortfarande. Vi följde med en av värvarna för att ta reda på varför.

26-29 LISTA

Vi utser årtiondets mäktigaste bygge

43-45 TEST

Skarpaste kniven i lådan

Snickare utser bästa gips-skräparen i stort test.

37-41 REPORTAGE

Fotbollsfest förbereds i cupmästarnas hemstad

24 LÖN

Kolla lönerna i din avdelning

22-23 RÄTTEGÅNG

"När jag såg upp var Roman på väg att falla mot backen. Han föll sex meter rakt ner i grus och sten."

31-34 ARBETSPLATSEN

Plattsättare fixar äventyret
Himlabadet i Sundsvall – storsatsning i krisen.

16-20

LARS HEDELIN

Jan Asker, medlemsvärvare i Byggnads, har inte alltid en tacksam uppgift. Medlemmarna fortsätter att lämna i större takt än nya kommer till.

43-45

ELIS HOFEMAN

Snickarna Jonas Lindstedt och Dan Lindqvist har testat gipsknivar.

50

PRIVAT

Sune Andersson – våghals.

- 4 BODSNACK** "Vi vill inte sänka Wästbygg-löner."
- 8 SJU FRÅGOR** Rörmokare laddar för hockeypremiär.
- 9 BILDEN** Sopig arbetsställning.
- 46 GREJER & GREPP** Tung dörr – lätta lyft.
- 48 EFTER JOBBET** TV-höstens alla nyheter.
- 50 FREDAGSKÄK** Mobergs läckra Biff Rybberg.
- 55 KRYSSET** Alltid i Byggnadsarbetaren.

REDAKTIONEN:

 KATARINA CONNHEIM reporter 08-728 49 87 ● 070-627 60 84 k.c@byggnadsarbetaren.se	 KENNETH PETTERSSON chefredaktör, ansv. utgivare 08-728 49 70 ● 070-607 56 97 k.p@byggnadsarbetaren.se	 JOHAN SJÖHOLM redaktionssekreterare 08-728 49 79 ● 070-651 62 59 j.s@byggnadsarbetaren.se	 PETER ÖNNESTAM layoutansvarig 08-728 49 77 ● 070-280 25 35 p.o@byggnadsarbetaren.se
 CENNETH NIKLASSON reporter 08-728 49 76 ● 070-607 56 92 c.n@byggnadsarbetaren.se	 PETER LEANDER reporter, arbetsrått 08-728 49 98 ● 070-245 04 30 p.l@byggnadsarbetaren.se	 NINA CHRISTENSEN reporter, webbansvarig 08-728 49 69 ● 070-246 87 06 n.c@byggnadsarbetaren.se	 MARGITE FRANSSON reporter, arbetsmiljö 08-728 49 74 ● 070-607 56 89 m.f@byggnadsarbetaren.se

MISSA INTE!
Våghalsen Sune Anderssons mc-konster på sidan 50.

FRÅGAN

Vad ska Byggnads göra för att få fler medlemmar?

Se reportaget på s. 16–20.

Robert Lundgren, 29, snickare, Leksand:

”Satsa på ungdomarna. Förklara varför facket är så viktigt. Sedan kanske de unga kan få lägre avgift i början. En annan viktig sak är att alla som är med borde utnyttja de förmåner som finns mer, exempelvis kurser.

Simon Jönsson, 25, snickare, Ljungby:

”De borde sänka den totala kostnaden för facket och a-kassan till 600 kronor per månad. Där någonstans går smärtgränsen. Sedan borde de visa sig mer på bygget och göra reklam för sig själva.

Peter Lindh, 43 år, snickare Vänersborg:

”Visa sig mycket mer på arbetsplatserna, prata med folk på bygget och säga vad facket håller på med. Och de borde förklara att en stor del av avgiften går till a-kassan och inte till facket, som många verkar tro i dag.

Här är sanningen om bråket med Wäst-Bygg

■ Det har varit en stor medial uppmärksamhet kring byggnadsarbetarnas löner på företaget Wäst-Bygg. Mycket har varit fel i rapporteringen, en del har varit rätt, men framför allt har det fått en missvisande vinkel.

Det har både i lokal- och riksmidierna framställts som att Byggnads vill sänka byggarbetarnas löner. Vilket givetvis inte är sant.

Sant är däremot att Byggnads ville förhandla fram en högre lön än den arbetsgivaren ville betala. För byggnadsarbetarna på Wäst-Bygg är det självklart trist att Byggnads och arbetsgivaren inte kunnat komma överens i ackordsförhandlingarna på två arbetsplatser i Borås.

Wäst-Bygg valde då att bryta mot byggavtalet och betala en högre lön på en av arbetsplatserna, och frånga avtalets regler med att grundlön gäller när överenskommelse inte kan uppnås.

Vad som inte framkommit i medias rapportering är alltså att företaget Wäst-Bygg inte har behandlat sina ”medarbetare” lika på båda

arbetsplatserna. Om man nu månår om sina anställda; varför får en arbetsplats grundlön och den andra en högre lön?

Grundlön är ett väl fungerande instrument i avtalet som sätter press på båda parterna att komma överens i löneförhandlingar och vi tycker att det är viktigt att avtal och lagar följs på den svenska arbetsmarknaden.

Det är viktigt att hela sanningen kommer fram. Byggnadsarbetare måste kunna lita på att förtroendevalda och ombudsmän som företräder medlemmar följer avtalets regler även om det finns personer på arbetsgivarsidan som inte är helt rumsrena.

Vi tror att Wäst-Bygg har en dold dagordning när de inte följer avtalet för att kunna betala lön enligt eget godtycke på byggarbetsplatserna. Var ärliga och säg det rakt ut. Använd inte byggnadsarbetarna som brickor i ert politiska spel när ni säger att ni ska ta fajten med Byggnads.

BYGGNADS I BORÅS
GENOM ROLF ANDERSSON

Käfta emot bodrasisterna

■ Har själv upplevt fenomenet bodrasism på ett flertal byggarbetsplatser. Några kollegor har till och med öppet gått ut med att de är smygrasister. Tokigt! Det enda sättet till förändring är att käfta emot rasistiska tongångar

i arbetslivet, även om det är påfrestande och ibland otacksamt att lära medmänniskor solidaritetens elementära människosyn: Lika värde och jämställdhet.

SAKAT FRÅN WEBBEN

”Signalerna där ute visar på ett missnöje mot partiets politiska inriktning och det kommer bara att fortsätta så länge det sitter andra människor som har andra tankar och frågor de tror på. Vi måste nu snurra tillbaka till 1994 för att förändring ska ske.”

MAGNUS ALM

”Frågan är väl närmast varför det existerar ett avtal mellan bemanningsbranschens företag och Byggnads, då ju en utbildning vid yrkesskolan kommer till korta inför dessa företags krav på snabb och ojuste vinst.”

A ANDERSSON

Som om opera skulle ge oss fler medlemmar

■ Förbundet har överträffat sig självt. Jag är så gammal att jag upplevt ett antal medlemsvärningskampanjer som bestått av att dela ut Sandviksågar, Moraknivar, kortlekar eller ölöppnare.

Men nu har man väl nått botten, nu erbjuder man en strutspizza eller en rabatterad operaföreställning. Upplivede själv en operaföreställning på Operan under en kongress. Hade det varit en paus så hade nog halva publiken gått.

Vilka av våra presumtiva medlemmar är intresserade av strutspizza och opera? Går det inte att hitta något mer innovativt?

Det är bra om fler ombudsmän är ute på arbetsplatserna, fram för allt på de mindre yrkesgruppernas arbetsplatser. Den bästa medlemsvärningen görs med ett bra fackligt arbete på arbetsplatserna och med ett gott resultat.

TIMMERMANNEN

LEDARE

Valuta för pengarna?

OM MAN VARJE MÅNAD BETALAR över 800 av sina beskattade slantar till fack och a-kassa så är det inte konstigt om man frågar sig: Vad får jag för pengarna? Få går längre med i facket av ideologiska orsaker. Att komma dragande med arbetarhistoria, röda fanor och solidaritet håller inte längre. För det stora flertalet handlar det krasst om vilken nytta man får för pengarna.

Många ser facket som en försäkringsinrättning och medlemskapet som en ekonomisk fråga där kostnaderna vägs mot riskerna att stå utanför. Visst kan man skylla på att det har blivit mycket dyrare att vara med i a-kassan när regeringen Reinfeldt höjde avgiften.

Men är det hela orsaken?

Knappast.

Mycket av det som för några decennier sedan sköttes kollektivt är i dag en privat angelägenhet. I dag är du din egen lyckas smed på en rad områden: din pension, val av privat eller kommunal skola, val av vård ...

» **Att komma dragande med arbetarhistoria, röda fanor och solidaritet håller inte längre.**

Världen ligger öppen på bara några knapptryckningars avstånd. Kollektiva lösningar är inte alls det självklara längre.

När har man då fått valuta för pengarna?

Är det när man blivit av med jobbet och fått utnyttja Byggnads inkomstförsäkring som ger ett rejält tillskott i kassan ovanpå den magra a-kassan? Eller är det när man med betalning fått åka på facklig kurs en vecka? Eller är det när man fått besök av en ombudsman när det kört ihop sig på jobbet?

I början av 2008 satsade Byggnads 20 miljoner kronor på rekrytering av medlemmar. Sedan dess har 14 000 nya medlemmar tillkommit. Samtidigt har drygt 18 000 lämnat förbundet. Ett minus på nästan 4 000 medlemmar alltså.

Ju fler som står utanför, desto svagare blir gruppsycket att gå med. Acceptansen att stå utanför facket ökar, spiralen blir negativ.

Mycket av de medlemsatsningar som LO-förbunden gör bygger på att man som medlem ska få förmåner. Men ingenting lär slå den personliga kontakten med "facket". På sidorna 16-20 möter ni en av dem, rörmontören Jan Asker, en av Byggnads medlemsvärvare.

Kenneth Petterson, chefredaktör

NYHET!

NYHET!

Bara Peltor™ skyddshjälmarna från 3M har Uvicator™ - den patenterade **röda skivan** som tydligt visar när UV-strålning från solen gjort plasten spröd och hjälmen inte längre skyddar ditt huvud.

Hjälmarna har en enastående komfort! Med det nya, smarta inredet med **rattjustering** anpassas din hjälm så den passar just dig. Det gör att hjälmen sitter bekvämt och stabilt under hela arbetsdagen.

Naturligtvis passar hjälmarna perfekt tillsammans med Peltors förstklassiga hörselskydd. Hjälmarna kan dessutom utrustas med integrerade skyddsglasögon.

Vill du veta mer?
Din lokala 3M representant
när du på 08-92 21 00.

2 TUM

För att TV4 sport visar alla Zlatans ligamatcher i Barcelona. Passa på och njut! Det lär vara enda gången i ditt liv som du ser en svensk dominera i världens genom tidernas bästa fotbollslag.

För svininfluensan. Denna farsot som gör oss till hysteriska hypokondriker. För du har väl redan märkt de misstänksamma blickarna om du så mycket som skulle råka harkla dig på bussen.

Fy f-n för att bo i en visningslägenhet!

HAR DU SETT din bostad på Hemnet någon gång? Har du fått den där konstiga känslan: Bor jag verkligen här? Vad rymligt och fräscht allt ser ut, som en idyll hämtad ur någon inredningstidning - förstärkt av vidvinkelkamerans magi.

Bara några veckor före visningen var lägenheten en byggarbetsplats. Den nu homestylade balkongen med nya blommor och ommålade fönsterkarmar fungerade som verktygsförråd: cirkelsåg, slipmaskin, färgburkar, penslar, socklar – allt i en enda röra. Nu hade vi gjort vad vi kunnat. Trettiopunktslistan med alla åtgärder var färdigkryssad.

EN DAG KVAR till D-dagen och jag är sist kvar i lägenheten. Barnen är bortskickade så att mamma och pappa kan ägna sig åt Operation Råstädning. Jag har städlat så att fingrarna bokstavligen blöder. Nitiskt går jag runt i den lilla trean och granskar varenda vrå, som om varje dammkorn jag hittar skulle vara värd en tusenlapp i ökat försäljningsvärde. "Vad håller jag på med egentligen?" tänker jag när jag börjar leta efter en pensel för att fylla i en minimal rispa på vardagsrummets vägg. Spelar det verkligen någon roll? Borde jag inte ha lärt mig från förra

försäljningen. Hur köparen sa att det första hon skulle göra var att sprutlackera om köksluckorna. Samma luckor som vi precis hade renoverat i lantlig stil med speglar och lasyrfärg. Jag var färdig att häva köpet, om det nu bara hade funnits fler intressenter.

VI KAN VÄL FÖRSÖKA ha det så här nu, säger min fru, när allt är över. Eller hur! säger jag och fantiserar om hur det skulle se ut:

"Inte kan det vara min tur att dammsuga ikväll, jag gjorde ju det i morse."

"Försök inte, jag dammsög och våttorkade golven vid lunch."

"Köper du lite äpplen också när du handlar?"

"Men jag köpte ju igår!"

"Gröna ja, dom matchar ju inte alls snittblommorna på bordet?"

"Pappa, var är allt mitt lego?"

"Det har jag tagit bort, det ser så rörigt ut när ni leker med det."

Nej, det måste vara mardrömmen, att tvingas leva i en fläckfri visningslägenhet. Och här är det kanske värsta av allt:

"Låt inte fjärrkontrollerna ligga framme, det ser så illa ut". Hemska tanke!

Inte kan det vara min tur att dammsuga i kväll, jag gjorde ju det i morse.

PETER ÖNNESTAM – layoutansvarig

YOUTUBE-KLIPPET

Den förbjudna drömmen

■ Du har just fått en riktig avhyvling av lagbasen och du fantiserar om hur du skulle vilja hämnas. Här är en kille som vet. Ett varningens ord bara:

Kopierar du det här hjälper sannolikt inga anställnings-skydd i världen.

FÖR ATT SE KLIPPET:

Gå in på www.youtube.com

SÖKORD: MAD AT BOSS

TIPSA OM KLIPP!
p.o@byggnadsarbetaren.se

TYCK TILL!

Skriv din insändare direkt på nätet:
www.byggnadsarbetaren.se
Klicka på Tyck till.

Uppge namn och telefonnummer, som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur.

Nu finns det en guide för vägen tillbaka.

För dig som är sjuk kan vägen tillbaka till jobbet kännas lång och krokig. Men vi på Försäkringskassan vill gärna hjälpa dig att göra den så kort och rak som möjligt. För att du ska förstå sjukskrivningens olika stadier och händelser har vi tagit fram en guide. Så om du nyligen ställt dig någon av följande frågor, bege dig till **forsakringskassan.se** och kika runt bland svaren.

Vilken hjälp kan jag förvänta mig från min arbetsgivare?

Hur länge kan jag få sjukpenning egentligen?

Vem hjälper mig att hålla koll på alla regler?
Jag är ju sjuk.

Hur lång tid brukar det ta tills man får sina pengar?

VEM: ODD BERGSTRÖM

ÅLDER: 44

YRKE: RÖRMOKARE

AKTUELL: SOM VICE ORDFÖRANDE I LINKÖPING HC:S FANCLUB WHITE LIONS. INFÖR ELITSERIEPREMIÄREN I HOCKEY.

”Nya halsduken är snuskigt snygg”

OSKAR LURÉN

1. Hur känns det nu när säsongen äntligen drar igång?

– Nu är den förbannade sommaren snart slut. Sol och värme är ingenting att ha.

2. Hur ser du på Linköpings chanser i år?

– Någon sa, ”Vinner vi inte SM-guld i år så vinner vi aldrig guld”. Nu har vi ju fått tillbaks en målvakt som vi vet är bra, Fredrik Norrena, det betyder väldigt mycket.

3. LHC har varit i två SM-finaler och förlorat båda. Hemsöks ni av guldspöket?

– Det tror jag inte. Det har väl kanske lite med rutin att göra. De andra lagen har varit med några år längre än vad LHC har varit.

4. Det svåraste SM-guldet att vinna är kanske det första?

– Jag tror att det är så. Har man väl fått in rutinen på hur man ska förbereda sig, hur man ska jobba, då kan det vara enklare.

5. Vem är favoriten i Elitserien?

– För tillfället är det nog Mikael ”Musse” Håkansson. Det är bara hela attityden han har på isen. Det är liksom en skön spelare att titta på, han kämpar och står i. Det står lite mellan honom och Patrik Blomdahl men det blir nog ändå en knapp på Musse Håkansson.

6. Om Linköping bara fick vinna över ett enda lag på en säsong, vilket lag skulle du vilja slå då?

– HV 71. Det är bara ”därför att”. Jag tycker inte om HV. Det kan ha att göra med att det blir lite derbykänsla när vi möts.

7. Du ansvarar för att ta fram nya supporterprylar för White Lions. Vad har ni för nyheter i år som du är särskilt nöjd med?

– Vi har tagit fram en ny halsduk som är snuskigt snygg. Det står White Lions Linköping och så är det White Lions-loggan i ena hörnet. Det finns faktiskt vita lejon. Jag har faktiskt hittat dem på nätet.

JOHAN SJÖHOLM

Fotnot: Elitserien drar igång den 21 september. Linköping börjar hemma mot HV 71.

Sopig arbetsställning

■ Snickaren **ANDREAS DEIMERT** såg den här mannen stå och mixtra med något på fasaden till ett nybyggt hus i Ektorps centrum i Nacka

utanför Stockholm. "Exakt vad kunde jag inte se, men det kändes vanskligt att stå på en soptunna så det var jag ju tvungen att plåta",

skriver han. Bilden är tagen med mobilkameran. Man tager vad man haver. Något mannen på soptunnan säkert skriver under på.

Vi har något roligt att berätta för dig som har Avtalspension SAF-LO

I höst är det dags att välja pensionsbolag och du kommer att få brev från Fora, valcentralen för Avtalspension SAF-LO. Genom att kryssa för "Avanza Pension" på den bifogade valblanketten kan du få mer pengar i din egen ficka. Vi har nämligen samlat 32 noga utvalda fonder för Avtalspension SAF-LO och pressat ned avgifterna maximalt. Du kan dessutom spara i Avanza Zero – Sveriges enda fond helt utan avgifter.

Vill du inte göra några egna fondval så går det också bra. Då placerar vi dina pengar i vår entrélösning. Därmed får du ett sparande som automatiskt anpassas efter din ålder. Kan det bli enklare?

Kom ihåg! Kryssa för oss när du får blanketten från Fora. Det kan göra din framtid mycket rikare.

För mer information om Avtalspension SAF-LO och alla våra andra sparformer, besök avanzabank.se/saflo. Du är också välkommen att ringa oss på tel: 08-562 250 00.

Avtalspension SAF-LO tillhandahålls av Försäkringsaktiebolaget Avanza Pension, ett bolag i Avanza Bank-koncernen.
Handel med värdepapper innebär alltid en risk. En investering i värdepapper kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka det investerade kapitalet.

”Mina sparpengar räcker en månad till”

TOMAS ANDERSSON HAR VÄNTAT ÖVER FYRA MÅNADER PÅ A-KASSAN

Den 20 april skickade kranföraren Tomas Andersson in sin ansökan till Byggnads a-kassa. Över fyra månader senare har han ännu inte fått några pengar.

– Mina sparpengar räcker en månad till, sedan har jag inget mer att ta av, säger han till Byggnadsarbetaren.

Efter att ha blivit arbetslös skickade han den 20 april in sina papper till a-kassan. Han väntar i skrivande stund fortfarande på de omkring 30 000 kronor som a-kassan är skyldig honom.

– Jag har totalt spenderat fyra och en halv timme i telefonkö hos a-kassan, säger han.

Sedan april har Tomas Andersson levt på sparade pengar, han har även fått tillfälliga jobb som kranförare. Sparpengarna börjar dock ta slut.

EN TID INNAN Tomas Andersson blev arbetslös hade han arbetat i Norge. Därifrån krävs ett speciellt intyg, men att få det intyget tar upp till 18 veckor. De som arbetar i Norge har ofta problem att få ut nödvändiga papper, menar Gunnar Dahlberg, chef på Byggnads a-kassa. Han menar ändå att väntetiderna generellt är tillbaka på en anständig nivå.

– I mars, april och början av maj hade vi väldigt långa väntetider, men nu är läget under

LARS HEDELIN

Tomas Andersson är förbannad. Han har spenderat timmar i telefon till Byggnads a-kassa utan att komma fram. Ersättningen har uteblivit och nu börjar sparpengarna tryta.

kontroll. Många som har arbetat i Norge får problem eftersom de dokument som de behöver därifrån tar lång tid att få ut, säger han.

UNDER VÅREN HAR trycket på a-kassan varit högt. Tusentals byggnadsarbetare blev arbetslösa och a-kassan dränktes i te-

lefonsamtal från människor som väntade på sin ersättning. Enligt Gunnar Dahlberg är det största problemet fortfarande att arbetsgivarna fyller i blanketterna felaktigt.

– Omkring 80 till 90 procent av de arbetsgivarintyg vi får in är felaktigt ifyllda. Men jag vill ändå inte skylla på dem. Blanketterna

är onödigt komplicerade. Men det är inget som vi kan göra något åt.

Enligt en undersökning i DN har Byggnads a-kassa fjärde längst väntetid av alla kassor.

– De siffrorna måste vara från mars, april. Det stämmer inte i dag.

PETER LEANDER

Byggelev fick minnesförlust efter fall

■ En 16 årig byggelev föll nyligen handlöst från en ställning. Han slog sig så illa att han drabbades av minnesförlust. Olyckan skedde på Törnströmska Gymnasiet i Karlskrona där pojken är elev. Efter fallet fördes han till sjukhus där hjärnskakning kunde konstateras. Pojken arbetade på en ställning cirka tre meter upp när ett räckte plötsligt gav vika. Skolan ska nu utreda hur det kunde hända.

Peab stäms av Byggnads

■ Byggnads vill att Peab betalar 50 000 kronor till en MB-ledamot som förflyttats utan att Byggnads varslats om ändringen av arbetsplats. MB-ledamoten har, enligt Byggnads, förflyttats från Helsingborg till Malmö utan de två veckors varsel, som lagen kräver. På sin nya arbetsplats har han förbjudits att utföra sitt fackliga arbete. Byggnads vill också att Peab betalar 75 000 kronor till Byggnads.

Inget åtal för dödsolycka

MEN BYGGNADS KRÄVER SKADESTÅND

I maj omkom en 37-årig svetsare på Borealisbygget i Stenungsund. Byggnads kräver 300 000 kronor i skadestånd av Sice, huvudentreprenör på bygget. Däremot kommer ingen att åtalas.

16 maj i år dog 37-åriga Andrej Jakovlev på Borealisbygget i Stenungsund. Jakovlev var anställd av bemanningsföretaget OSS och hittades kvävd i ett rör.

En obduktionsrapport fastställde att gasen argon var dödsorsaken. Argongas tränger undan syre och den som andas in gasen dör av syrebrist.

Enligt Byggnads har företaget inte följt gällande lagar och avtal på flera punkter. Bland annat gäller det försäkringar, arbetstider och arbetsmiljöavtalet.

SKADESTÅNDET består av två delar. Den ena gäller brott mot arbetsmiljölagen.

- Vi har krävt 1 000 kronor till varje anställd för att de inte haft någon företagshälsovård. Eftersom det gäller 147 personer så blir det 147 000 kronor, säger

Thomas Emanuelsson, ordförande på Byggnads i Göteborg.

Resterande belopp på drygt 150 000 kronor är ett ideellt skadestånd.

Arbetsmiljöverket har också kommit med sin rapport om dödsolyckan. I rapporten pekar man på ett flertal brister som upptäckts på arbetsplatsen. Men verket kan inte hitta bevis för att något enskilt företag gjort sig skyldig till mannens död, därför blir det inget åtal.

ENLIGT Håkan Rosengren, Arbetsmiljöverket i Göteborg, finns bra rutiner för hur arbetsmiljöarbetet på bygget ska fungera, men de rutinerna har inte nått byggnadsarbetarna.

- Den introduktion som ska ges hålls inte alltid på byggnadsarbetarnas modersmål. Varje byggnadsarbetare ska genomgå en skriftlig kunskapskontroll, men det är inte alla som har gjort det, säger Håkan Rosengren.

Arbetsmiljöverkets rapport visar också på att den omkomne mannen inte gjort det skriftliga prov som bland annat går igenom arbete med argongas.

PETER LEANDER

NÄTFRÅGAN

Är det för lätt att bli uppsagd i byggbranschen?

NEJ= 29 %
JA= 71 %

Nästa fråga: Vilket är ditt favoritbygge?

RÖSTA PÅ WWW.BYGGNADSRARBETAREN.SE

» De flesta fackliga organisationerna tar stort ansvar. Men några av dem som inte är så samarbetsorienterade, ta Byggnads som exempel, påverkas nu av att de drivit fram kollektivavtal som ger höga kostnader och då stiger också arbetslösheten.

Finansminister ANDERS BORG i Ekots lördagsintervju om varför byggarbetslösheten är så hög.

» Nuvarande kollektivavtal driver inte upp kostnaderna eller drar ner sysselsättningen. Att påstå något sådant är dumt och okunnigt. Lönekostnaderna står endast för cirka tolv procent av de totala kostnaderna i byggsektorn.

Byggnads ordförande HANS TILLY svarar Borg i ett öppet brev.

AirCube 2000

Dammiga ROT-jobb?

Vi har allt du behöver för en bättre & renare arbetsmiljö!

Stoftavskiljare, mikrofilter, luftrenare och sugkåpor

www.dustcontrol.se

Fyra misstänkta för formras

Fyra personer har delgivits misstanke om brott efter formraset vid brobygget vid Älandsfjärden där två byggnadsarbetare dog och tre skadades.

Åklagare Christer B Jarlås leder utredningen om en av 2000-talets svåraste byggolyckor, formraset vid brobygget över Älandsfjärden, där fem byggnadsarbetare föll och två av dem dog. Nu är utredningen inne i ett slutskede och han hoppas kunna fatta beslut om åtal i oktober.

– Fyra personer har delgivits misstanke om brott, berättar Christer B Jarlås, som är åklagare vid riksenheten för miljö- och arbetsmiljöbrott.

Raset vid Älandsfjärden nära

Härnösand inträffade den 21 maj 2008. Fem byggnadsarbetare föll samtidigt med formresten mellan åtta och 20 meter. Efteråt konstaterade Arbetsmiljöverket att olyckan orsakats av för svaga knektar, vilka är de träkonstruktioner som stöder formen vid gjutningen.

De som nu delgivits misstanke om brott är enligt Christer B Jarlås, två chefer i Skanska och en chef på företaget som förtillverkade delar till gjutformarna. Den fjärde misstänkte finns på det företag som gjorde konstruktionsberäkningarna.

MARGITEFRANSSON

Byggnadsarbetaren nr 8, 2008.

HALLÅ DÄR!

JOAKIM KARLSSON

■ Plåtslagare som nyligen tog silver i yrkes-VM World Skills i Calgary.

Hur känns det?

– Det känns underbart. Det var inte väntat.

Trodde du att du var så bra?

– Det kändes som att jag missade en del, bland annat lödning som inte blev godkänd. Det är inget man riktigt gör dagligen i Sverige.

Vad fick du göra?

– Hela projektet gick ut på att arbeta med en trälåda på en kubikmeter. Första dagen klädde vi in ena väggen med koppar och satte fönstersmygar. Dag två täckte vi in taket med bandtäckning. På taket stod det en mindre låda som vi på dag tre och fyra satte ett lock på och sen tillverkade stuprör av koppar.

Hur har du firat?

– Vi har varit ute och druckit en del öl och festat. Man har gått runt med ett leende och njutit.

Ska du begära löneökning nu?

– Jag får väl fråga om jag har jobbet kvar. Vi har fruktansvärt mycket att göra, att jag försvann till Kanada var inte så populärt. Men det är företagets förtjänst att jag är här, de har lärt mig allt.

PETER LEANDER

Fanerdun i konkurs

■ Fanerdun Equipment försätts i konkurs vid Kalmar tingsrätt på grund av obetalda skulder.

Fanerdun har uppmärksamats i samband med storslagna planer på anläggningar i Kalmar och när anställda inte fått ut sina löner. Fanerdun Equipment har en skuld hos Skatteverket på 2,8 miljoner kronor.

Byggandet av en mässhall i Kalmar kantades av problem, där arbetsmiljöinspektionen stoppade flera livsfarliga jobb.

Flaskpost från 1911 i Kalmar domkyrka

■ Två ölflaskor med meddelanden från murare som arbetade i kyrkan 1911. Den oväntade upptäckten gjorde byggnadsarbetare som arbetar vid domkyrkan i Kalmar.

De två bruna ölflaskorna var inmurade i ett lönnfack och upptäcktes, när inredningen skulle rivs ut från entrén till domkyrkans klocktorn. I breven fanns namn på murarna och födelsedatum för en av dem. Han var 20 år när flaskorna murades in. Flaskorna har nu murats tillbaka tillsammans med en ölflaska av dagens modell och en hälsning från dagens byggnadsarbetare på arbetsplatsen.

RICHARD EDLUND

Värsting

GRABBER®

TRALLSKRUV TREX BLACK C4

Grab-Point™
Ny spets!
Greppar virket blixtnabbt

www.grabber.se

The Pro's
Choice

Fallrisk stoppade takläggning

■ Byggnadsarbetarna jobbade utan skyddsräcken och säkerhetslina vid kanten på taket. Fallhöjden var cirka fyra meter. Arbetsmiljöverket la ett omedelbart förbud.

Byggnadsarbetaren höll på att lägga om ett tak med tjärpapp, på en lagerbyggnad i Eskilstuna.

– Det var visserligen ett platt tak men det finns ändå risk att falla. En av byggnadsarbetarna jobbade väldigt nära kanten och då finns alltid en stor olycksrisk, säger arbetsmiljöinspektör Jörgen Åberg.

Han la ett omedelbart förbud mot att fortsätta jobba på det här sättet.

Entreprenör är Sörmlands Tak AB.

Stupstockstvist gav 6 000 mindre i lön

Byggnads har sänkt lönerna för de anställda på Wäst-Bygg i Borås med 6 000 kronor, eftersom företagsledningen satt högre löner än vad stupstocken tillåter.

Byggnads har hotat Wäst-Bygg med ett vite på 400 000 kronor om lönerna inte sänks. Byggnads ville ha en lön motsvarande 30 000 kronor i månaden och arbetsgivaren 29 000 kronor, för de anställda. När parterna inte kom överens strandade förhandlingarna och stupstocken började gälla, det vill säga avtalets lägsta timlön. Stupstocken är tvingande och måste därför följas.

Wäst-Bygg valde dock att inte följa stupstocken utan gav de anställda en högre lön, det vill säga 29 000 kronor.

Torbjörn Johansson, chef för lönefrågor på Byggnads centralkontor, förklarar förbundets agerande:

– Stupstocksregeln kan man tycka vad man vill om, men den är tvingande.

Wäst-Byggs vd, Jörgen Johansson:

– Vi vill värna om våra anställdas ekonomi. Det har varit semester och de anställda är i behov av pengar. Vi ville ge en lön på 29 000 kronor men Byggnads krävde 30 000 kronor. När vi inte kom överens valde vi en bättre lön än stupstocken.

PETER LEANDER

518

■ ... miljoner kronor före skatt. Det är Peabs vinst för andra kvartalet. Motsvarande period förra året var vinsten 425 miljoner. JM har det tuffare och fick nöja sig med 21 miljoner, en spottstyver jämfört med förra årets 557 miljoner.

På Hågelby vandrarhem söder om Stockholm finns 28 bäddar fördelade på sju nyrenoverade rum.

Boka handduk, lakan, IT-uppkoppling och städning eller ta med dig sänglinne och städa själv.

Vår reception tar emot din bokning måndag-fredag kl 8-17 på 08-599 07 100. Mer info: www.hagelby.se

HågelbyParken

Skyddsräcken föll över uteservering

■ En länga med fallskyddsräcken rasade nyligen ner från taket över en uteservering vid Liljeholmstorget i Stockholm. Fallskydden var fästa vid takfoten på en byggnad och rasade längs ena delen av byggnaden. De föll bland annat över en uteservering, där några av gästerna befann sig utomhus. Men delarna fångades upp av markiser som var uppfällda över serveringen. Ingen person skadades.

Här föll skyddsräckena.

MARGITE FRANSSON

Var fjärde av byggjobbarna saknar sparpengar

Arbetare anställda i privata bolag sparar mindre än befolkningen i genomsnitt. Hälften av medlemmarna i Byggnads har mindre än 40 000 kronor i sparpengar. Det visar en undersökning från AMF. Granskningen från AMF visar att endast 41 procent av de privatanställda arbetarna i landet har mer än 40 000 kronor undanstoppade. Snittet för hela landet ligger på 55 procent. Bland medlemmarna i Byggnads saknar 25 procent helt och hållet någon form av sparande. Undersökningen visar också att bland arbetarna är männen mer benägna att spara och äldre sparar mer än yngre.

Skruvfritt skivmontage...

Många byggnadsarbetare tvingas att gå i pension i förtid på grund av förslitningsskador som är orsakade av tungt och monotont arbete, mindre än 2% arbetar till 65 år. Traditionellt skivmontage med skruv innebär en mycket stor belastning på montören.

Med Europrofilens nya system sker montaget helt utan skruv, vilket minskar belastningen och därmed risken för förslitningsskador. Ljud och vibrationer reduceras nästan helt med metoden.

Läs mer och se montagevideo på www.europrofil.se

EUROPROFIL

Upprustning mot influensan

Vaccinering, handsprit, kartläggning av nyckelpersoner som måste ersättas snabbt. Det är exempel på hur byggföretag jobbar för att möta svininfluensan.

JM:s pressansvarige Tomas Eriksson säger att företagets anställda ska erbjudas vaccinering på arbetsplatserna, via företagshälsovården.

– Då hoppas vi att fler vaccinerar sig, säger han.

På Skanska meddelar presstalesmannen Per-Lennart Berg att inget beslut gällande vaccination är fattat ännu. Han konstaterar att det inte kommer att gå att erbjuda vaccinering på arbetsplatserna i hela landet

FUTUREIMAGEBANK

eftersom det varierar hur landstingen, som är ansvariga för vaccineringen, ställer sig till sådana samarbeten.

Kaj Nilsson, personalchef på Peab, menar att frågan om vaccinering på arbetsplatserna än så länge är hypotetisk eftersom det inte är klart hur landstingen ställer sig till det. Peab har inte tagit beslut om hur företaget ska agera om landstingen vill samarbeta med företagshälsovården.

Alla företagen jobbar också med att informera om vikten av handhygien, att nysa i armvecket och att stanna hemma om man är sjuk. NCC har gjort det möjligt att köpa handsprit via den egna inköpsportalen.

JENNY BERGGREN

Adrenalin för din
DIESELMOTOR

KCR-boxen monteras enkelt med originalkontakter och ökar effekten med ca 20%. Effektfördelarna är uppenbara, men du kan även spara bränsle, tid och miljö. Dieselloptimering – vår specialité med mer än tio års erfarenhet.

Våra produkter säljs av 200 återförsäljare och 800 samarbetspartners. KCR finns till personbilar, lastbilar, båtar, traktorer, skogsmaskiner etc.

KCR RACING
Produkter AB
www.kcr.se

 0515-801 50
Eriksgratan 5, 521 35 FALKÖPING, mail@kcr.se

the future is safer with altro

altro

SKYDDAR DIG FRÅN
ATT HALKA HÄR

OCH ATT TA
FELSTEG HÄR

På Altro utnyttjar vi återanvänd och överbliven PVC när vi tillverkar våra nya säkerhetsgolvs. Det var vi först med, och det är därför vi är det bästa valet för dig som också bryr dig om vår miljö. Fråga oss om miljöregler för golvläggning.
040-31 22 00

www.altro.se

Vårt tar medlem

**IN:
14 253**

Nya medlemmar
sedan 1 jan 2008.

...marna vägen?

**UT:
18 131**

Tappade medlemmar
sedan 1 jan 2008.

20 miljoner satsade Byggnads för att få förbundet att växa. Rörmontören Jan Asker var en av dem som anställdes för att förverkliga planen. Han och hans kolleger har tillsammans värvat 14 000 medlemmar på två år. Men ännu fler har lämnat.

TEXT: CENNETH NIKLASSON **FOTO:** LARS HEDELIN

När Jan Asker åker ut och letar efter nya medlemmar vet han aldrig vad som väntar. "Det händer att det hettar till när någon är besviken eller förbannad på facket, men det är även glada miner ibland och folk som är tacksamma för att de fått hjälp med något. Men det viktiga är att vi är ute på fältet."

JAN ASKER HAR SEDAN MITTEN av förra året jagat nya medlemmar till Byggnads över hela Värmland. Denna den sista onsdagen i augusti är inget undantag. Bilen har lämnat hemmet i Sunne på väg mot Säffle. I dag har han redan före frukost vittring på en ny medlem.

– Jag fick ett samtal. En kille var intresserad. Jag tror han går med i dag och han ska finnas på plats på bygget av Tegnérskolan i Säffle.

Jan Asker ser glad ut. En ny, fullbetalande medlem är det yttersta beviset för att han själv lyckats.

Det var efter den stora flykten från facken under 2007 som Byggnads ledning beslutade sig för en värnvningsoffensiv. 8 000 lämnade och förbundet gick in med 20 miljoner kronor under två år för att vända trenden. Kampanjen startade i januari 2008 med att Byggnads andreordförande, Thomas Gustavsson, åkte land och rike runt för att informera om hur värnvningarna skulle gå till. Han berättade att miljonerna var ett stöd till avdelningarna så att de kunde anställa medlemsvärvare. Målet var 10 000 nya medlemmar samtidigt som utflödet skulle stoppas. När det återstår fyra månader av projektet visar siffror att förbundet fått 14 253 nya medlemmar. Den

"Om någon verkligen säger rakt ut att de absolut inte vill vara med i Byggnads så är det bara att acceptera. Vi lever i ett fritt land."

första målsättningen har alltså redan uppfyllts. Men den andra – att få stopp på utflödet – har misslyckats. Under samma period har 18 131 personer lämnat – ett minus på 3 878 medlemmar. I Värmland har man tappat 92 medlemmar under samma tid.

– Jag har ändå en känsla av att vi ökat något när det gäller hel- och halvbetalade. Det är det viktigaste, säger Jan Asker.

BILEN GLIDER SAKTA IN PÅ parkeringen vid Tegnérskolan i Säffle. Jan Asker lägger i handbromsen och kliver ur. Han greppar portföljen med information om facket och det viktigaste av allt: Blanketten "Ansökan om medlemskap i Byggnads". I ryggmärgen finns redan argumenten.

– Jag brukar lyfta fram inkomstbortfallsförsäkringen som ger 80 procent av lönen i 200 dagar, jag pekar på alla försäkringar som finns vid olyckor och om den hjälp de får vid löneförhandlingar eller andra problem med arbetsgivaren.

Jan Asker har som strategi att närma sig gubbarna försiktigt.

– Det gäller att läsa av folk, prata lite om hur det är på jobbet och sedan måste jag självklart fråga om de

20 MILJONER KRONOR SKULLE HEJDA RASET

■ Under 2007 var det fritt fall när det gällde antalet medlemmar i Byggnads. Under året förlorade förbundet 8 000 medlemmar.

■ För att vända trenden satsade Byggnads 20 miljoner kronor under två år med start den första januari 2008. Som lockbete infördes bland annat en inkomstbortfallsförsäkring som ger 80 procent av lönen i 200 dagar.

■ Ett av målen var 10 000 nya medlemmar till den sista december 2009. Det har redan uppfyllts då förbundet hittills fått 14 253 nya medlemmar sedan projektet startade. Det är dock omöjligt att säga hur många som är ett resultat av kampanjen.

■ Det andra målet, att stoppa flykten från förbundet, har misslyckats. Sedan starten har 18 131 personer lämnat Byggnads.

Byggnads: "Vi måste b

Thomas Gustavsson är andre ordförande i Byggnads och ansvarig för medlemsvärningen:

■ **Är du nöjd hittills?**

– Både jag och nej. Värvarna har gjort det bra och vi har fått in många nya medlemmar, men samtidigt fortsätter personer att lämna facket. Där måste vi bli bättre.

■ **Hur ska ni få stopp på utflödet?**

– Vi måste bli bättre på att visa värdet av att vara med i Byggnads. Men det handlar också om att avgiften är hög och därför måste vi bli attraktivare och effektivare.

är med i facket. Om någon verkligen säger rakt ut att de absolut inte vill vara med i Byggnads så är det bara att acceptera. Vi lever i ett fritt land.

Jan Asker uppskattar att ungefär en fjärdedel av dem han träffar som inte är med i Byggnads går med direkt. Ytterligare en fjärdedel efter några veckor och resten väljer att inte gå med alls.

Efter ett snabbt besök hos platsledningen för att anmäla sig tågar Jan Asker ut på bygget. Han hälsar på bekanta ansikten och ger sig in i korridorer och klassrum på jakt efter nya medlemmar. Han vet att någonstans därinne finns en som redan visat intresse.

– Vi kommer att hitta honom. Jag pratar i princip med alla.

DEN FÖRSTA ÄR SNICKAREN Stefan Blomqvist från Kil. Han tycker att det är dyrt att vara med i facket. Men tänker ändå vara kvar.

– Jag tycker tryggheten är viktigt. Det är därför jag är med. Är det något problem så är det bara att ringa till avdelningen, men det svider rejält när avgiften ska betalas.

Helbetalande medlemmar i Byggnads Värmland betalar 857 kronor i månaden. Av den summan går

432 kronor till fackföreningen och 425 kronor till a-kassan.

– Jag håller med om att det är dyrt att vara med i facket. Men många har svårt att skilja på hur mycket som går till a-kassan. En del tror att det mesta går till facket och tänker inte på att 300 kronor av a-kassan går direkt till staten, säger Jan Asker.

Han uppskattar att 60 procent av de oanslutna som han möter tycker att det är för dyrt. Samtidigt vet han att det i dag blivit accepterat att skylla på avgiften.

– Det är enkelt att säga att det är för dyrt. Det blir inget tjafs. Men de finns de som anser att Byggnads är för politiskt eller att de inte får någon hjälp av facket.

Vid samtalen ute på byggena handlar snacket nästan uteslutande om hur individen kan tjäna på medlemskap. Frågor som ställs är: Hur stor är risken att just jag drabbas och hur mycket får jag om något händer.

– Alla tänker i första hand på sig själva och den egna plånboken. Det är synd, men så ser samhället ut i dag. Att komma med några solidariska funderingar är meningslöst.

I en korridor står snickaren Andreas Larsson från Karlstad och skruvar gips. Han har trots allt ett något

e bli attraktivare och effektivare”

■ De flesta ute på bygget tycks enbart utgå från sin privatekonomi när det gäller medlemskap i Byggnads. Vart har den solidariska tanken tagit vägen?

– Vi har misslyckats med att föra ut budskapet om fackets ideologi och solidaritet. Att alla tänker på sig själva genomsyrar ju hela samhället, men vi måste jobba hårdare med den frågan. Vi måste tydliggöra de skillnader som faktiskt finns mellan arbetare och arbetsgivare.

■ 20 miljoner kronor kostar medlemsvärningen. Har det varit värt pengarna?

– Det tycker jag. Vi har inte fullt ut lyckats vända trenden när det gäller medlemsantalet. Men frågan har lyfts i organisationen och alla har blivit mer medvetna om problemet. Vi på Byggnads har tidigare varit bortskämda då folk i branschen i princip gått med automatiskt i facket när det kommit ut i bygglag på stora arbetsplatser, men i dag ser verkligheten annorlunda ut med många små arbetsplatser och byggbolag. Efter årsskiftet kommer vi utvärdera projektet och se om det blir fler liknande satsningar.

Snickaren Anders Svensson har just gått med i Byggnads efter att ha fått information av Jan Asker. "Jag har varit med i Byggnads tidigare och det var egentligen inget svårt beslut. Men jag har varit i Norge och jobbat och sedan har det dröjt innan jag hoppade på igen, säger Anders Svensson.

MEDLEMSLIGAN

Medlemsutveckling jan 2008–aug 2009:

Örebro	+ 91
Halmstad	+ 71
Umeå	+ 35
Sundsvall-Ådalen	+ 19
6:an Väst	+ 12
Södra Skåne	+ 9
Uppland	+ 2
Piteå-Skellefteå	- 15
Kalmar	- 22
Bygg 9:an Öst	- 44
Linköping	- 50
Jämtland-Härjed.	- 64
Gästrikland	- 75
Värmland	- 92
Hälsingland	- 93
Norrbotten	- 97
Sydost	- 122
Bygg 21:an Jönköp.	- 127
Borås	- 151
Bygg 12:an	- 236
Syd	- 258
Mälardalen	- 286
Dalarna	- 340
Byggettan	- 1 022

► större perspektiv på facket's verksamhet. Han är med för att han vill dra sitt strå till stacken och möjligen kan man ana en solidarisk tanke.

– Så länge jag jobbar som snickare kommer jag att vara med. Så är det bara. Det är skönt att kunna ringa om det är något som krånglar för mig, eller för någon annan.

INNAN VI LÄMNAS ANDREAS LARSSON lutar sig Jan Asker fram och viskar fram en fråga.

– Han är på, va, den där killen som ringde?
Andreas Larsson nickar lätt med huvudet.

Plötsligt ringer telefonen i Jan Askers ficka. Någon skriker i luren. Jan Asker lyssnar, hummar, tar fram block och penna, hummar, skriver lite och håller med. Någon är förbannad. Flera minuter senare åker mobilen ner i fickan.

– Det var en äldre byggnadsarbetare som varit med i facket i 30 år som nu ville gå ur. Han var arg och besviken för att han fått vänta flera veckor på ersättningen från a-kassan och det kan man ju förstå.

Så dyker han plötsligt upp, mannen som via telefon har annonserat sitt intresse. Anders heter han. Jan Asker drar honom snabbt intill sig och ställer sig vid en pall gipsskivor. Portföljen åker fram och strax ligger informationsblad och ansökningshandlingar

på "gipsbordet". Jan Asker fyller i först och sedan en namnteckning av Anders Svensson. Det hela avslutas med en klassisk handskakning och ett välkommen.

– Jag har jobbat i Norge i flera år. Kom tillbaka 2004. Nu tyckte jag att det var dags att gå med i Byggnads. Det finns trots allt en hel del fördelar, säger Anders Svensson.

På väg ut från bygget hettar diskussionerna till. Två arbetare som är med i ett alternativ till Byggnads, Tingvalla-Bro, vars medlemmar bland annat drivit frågan om granskningsavgiften, börjar prata med Jan Asker. Argumenten haglar. Även denna gång verkar det handla om medlemsavgiften. Anders Eriksson är 49 år och håltagare.

– Om Byggnads sänkte sina medlemsavgifter skulle jag gå med direkt. Det är ett bra förbund.

JAN ASKER LÅTER DISKUSSIONEN DÖ UT. Han är nöjd över sin nya medlem. Samtidigt fick han samtalet från mannen som hotade med att gå ur. Möjligen slutar dagen med en in och en ut. Men Jan Asker tror att den äldre mannen väljer att stanna kvar.

– Han var ledsen och upprörd, men det lägger sig. Jag får kolla upp hans fall i morgon och ringa tillbaka.

Jan Asker lägger in portföljen i bilen igen. Sätter sig vid ratten. Det är nio mil hem till Sunne. ♦

WINDSTOPPER® PLAGG HÅLLER DIG VARM.

WINDSTOPPER® materialet stoppar vindens kylande effekt och du behåller värmen.

Tack vare miljarder mikroporer i membranet kan vattenångor passera ut i stort sett obehindrat, även vid hög fysisk aktivitet och därmed ge ett behagligt mikroklimat.

GWS-226 WINDSTOPPER® byxa

Hantverksbyxan som håller dig varm ute och bibehåller komforten inomhus

Läs mer om Fristads WINDSTOPPER® produkter på www.Fristads.se

FRISTADS
WORKS EVERYWHERE

©2009 W. L. Gore & Associates GmbH. GORE, WINDSTOPPER® and designs are trademarks of W. L. Gore & Associates. FRISTADS is a brand within Kwantet Fristads AB. DA131

gore-workwear.com

HÄR SLUTADE HISTORIEN

BYGGNADSARBETAREN PÅ PLATS NÄR ARBETSGIVAREN STÄLLEDES INFÖR RÄTTA –

Ur rättssalens högtalare berättar en man först korthugget, sedan allt snabbare. Om dagen då hans arbetskamrat föll sex meter och dog på julafton 2006. Mardrömmen får åter liv, när svensk rättvisa ska ta ställning i skuldfrågan till 47-årige Roman Wronas död.

TEXT: MARGITE FRANSSON

VISITTER I RÄTTEGÅNGSSALEN och ska återuppleva det som hände julafton 2006. En dag då händelserna på en byggarbetsplats i Östra Husby i Norrköpings kommun ledde till en tragedi för en familj i en fattig polsk by. Den dag när Dorota Wrona förlorade sin man och en elvaårig pojke och en sextonårig flicka förlorade sin pappa.

Roman Wrona var lantbrukare i Polen. Han hade ingen byggutbildning, men en viss byggerfarenhet. Familjen behövde få mer inkomster och de var stolta när han fick chansen att komma till Sverige. Han anställdes i ett Norrköpingsföretag. Arbetsgivaren som driver taxirörelse hade startat ett byggbolag vid sidan av, som driver byggverksamhet i mindre skala och tog in polska arbetare. Lönenivån var på cirka 80 kronor i timmen, enligt uppgifter i rätten. Ridhusbygget var det största jobbet hittills för företaget och dit kom Roman Wrona i december för att arbeta. På samma arbetsplats arbetade också en arbetskamrat och släkting från samma by. De kom hit med hopp om pengar som skulle ge bättre levnadsvillkor.

Nu, drygt två och ett halvt år senare i rättssalen i Norrköpings tingsrätt, hörs arbetskamraten Piotr Miazgas röst via telefon från Polen. Han talar först korthugget, men sedan allt snabbare när han berättar om olyckan. Roman Wrona klättrade först upp för att fästa sig med säkerhetslina och Piotr kom efter. En tolk i rättssalen förmedlar på svenska.

– Jag höll på att spanna min lina. När jag såg upp var Roman på väg att falla mot backen.

Han föll sex meter mellan takstolarna rakt ner i grus och sten.

DET KÄNNES MÄRKLIGT TOMT att ett av de viktigaste vittnena inte är på plats. När jag ställer frågan i en paus säger såväl åklagare som försvar att det är bättre om ett vittne finns i rättssalen.

– Det är en helt annan sak att kunna se ett vittne i ögonen, att kunna ställa följdfrågor, anser familjens målsägarbiträde Anna Cieslak. Åklagaren hade begärt att få hit vittnet, men accepterade när tingsrät-

ten frågade om det gick att ta det per telefon.

Normalt sett innebär en rättegång också ett möte mellan den drabbade och den som är åtalad. Här blir det aldrig ett sådant möte. Roman Wronas hustru vill inte bli förhörd. Hon mår psykiskt mycket dåligt.

– De fick en chock när de fick veta att han lidit oerhört mycket, berättar Anna Cieslak.

PIOTR MIAZGA BERÄTTAR ATT hans kollega började klaga på smärtor i bröstet. Men han kunde inte larma ambulans för han kunde inte engelska eller svenska. I stället tog arbetskamraterna sin skadade kollega i fötter och armar och lastade in honom i arbetsbilen. De körde de åtta kilometrarna till arbetsgivarens gård, varifrån ambulans larmades. Senare försämrades Roman Wronas tillstånd alltmer. Han hade mycket ont. Han hade brott på ett antal ben i bröstkorgen och skadorna gav så kraftiga inre blödningar att han senare avled på sjukhus.

DET ÄR LÅNGT FRÅN TRAUMAT på arbetsplatsen när lagen ska tolkas av rättens ledamöter. På plats finns också åklagaren, målsägarbiträdet, den åtalade och hans advokat. Förutom arbetskamraten förhörs personal från bland annat Arbetsmiljöverket, arbetsledare, brandpersonal och polis. Det råder förvirring och till viss del motstridiga besked om arbetsmetoder, om skydd användes, om information till arbetarna. Roman Wrona föll nära taknocken när han var på väg upp, men varför han inte säkrat sig längre ner vet ingen. Kammaråklagare Christer Petterson anser att arbetsgivaren ska fällas för arbetsmiljöbrott, inklusive grovt vållande till annans död. En fällande dom ger fängelse. Han yrkar också på företagsbot på två miljoner kronor för bolaget.

Arbetsgivaren förnekar brott och hävdar att han gjort det han var skyldig att göra bland annat i form av instruktioner och uppföljning av arbetet.

Domen meddelas den 23 september. Det har då gått två år och nio månader sedan Roman Wrona levde. I år skulle han fyllt 50 år. ●

”Jag höll på att spanna min lina. När jag såg upp var Roman på väg att falla mot backen.”

PIOTR MIAZGA –
ROMAN WRONAS KOLLEGA

TORIEN OM ROMAN

– NÄSTAN TRE ÅR EFTER DÖDSFALLET

ARKIV

■ **Ridhusbygge, Östra Husby, Norrköping, julafton 2006. Roman Wrona faller sex meter rätt ner i schaktmassorna. Han avlider samma dag.**

MARGITE FRANSSON

”Det är en enorm tragedi som drabbat familjen. Mannen var familjeförsörjaren och de chockades när de fick veta hur han dog.”

ANNA CIESLAK, MÅLSÄGARBITRÄDE

MARGITE FRANSSON

”Det är betydligt svårare när vittnen befinner sig i utlandet. Det är förstås alltid bättre om vittnen finns i rättssalen vid förhör.”

CHRISTER PETTERSSON, ÅKLAGARE

LÖNESPECIAL ▶

Västerbotten och Norrbotten är hetast i löneligan. Just nu tjänar arbetarna i norr bäst av alla, både på tidlön och ackord. Gå själv in och kolla i tabellen hur du ligger till jämfört med lönesnittet i din avdelning.

LÖNERNA I HELA LANDET (KR/TIM)			
Trä-, betongarbetare och murare	PRESTATIONSLOÑ		TIDLÖN april-juni 2009
	april-juni 2009	ändring april-juni 2008	
Borås	172,73	-1,7 %	145,80
Dalarna	174,25	+4,0 %	142,79
Gästrikland	177,94	+6,6 %	150,36
Göteborg	172,99	+2,7 %	149,18
Halmstad	168,06	+0,5 %	142,79
Hälsingland	156,95	-6,4 %	142,83
Jämtland-Härjed.	170,94	+10,5 %	134,59
Jönköping	176,82	+2,5 %	148,51
Kalmar	170,44	+1,7 %	146,17
Linköping	187,57	+0,7 %	141,25
Mälardalen	176,73	+3,8 %	141,97
Norrbotten	191,18	+7,7 %	148,33
Norrköping-öst	183,88	+3,6 %	147,23
Piteå Skellefteå	178,19	6,0 %	150,90
Stockholm	185,54	+1,7 %	147,18
Västernorrland	173,22	+0,8 %	145,44
Syd (norra Skåne)	177,74	+6,4 %	144,23
Sydost	171,74	+3,9 %	144,65
Södra Skåne	175,92	+2,0 %	146,60
Umeå	184,19	+2,4 %	151,21
Uppland	180,52	+1,5 %	142,00
Värmland	163,83	+0,6 %	146,29
Väst	175,53	+4,2 %	144,42
Örebro	183,48	+4,0 %	139,00

LÖNER YRKE FÖR YRKE		
april-juni 2009	Kronor per timme	Förändring % april-juni -09
TRÄ, BETONG, MUR		
Ackord	179,84	+3,0 %
Övrig prestationslön	168,93	+3,25 %
Tidlön	145,27	**
Tid- och prestationslön	158,07	**
ANLÄGGNING		
Prestationslön	186,14	+5,7 %
Tidlön	153,63	**
Tid- och prestationslön	159,15	**
PAPPLÄGGARE		
Prestations- och tidlön	148,32	+2,18 %
GOLVLÄGGARE		
Prestationslön	192,76	+2,6 %
Tidlön	150,02	**
MASKINFÖRARE		
Tidlön	149,12	**
UNDERTAKSMONTÖR		
Tidlön	146,95	**
STÄLLNINGSBYGGARE		
Tid- och prestationslön	142,00	**

KÄLLA: BYGGNADS

ITEX®
RENTAL

BYGG • MARK • STÄLLNINGAR • LIFTAR

Maskinuthyrning i Stor-Stockholm

Tel. 08-29 20 20 • www.itex.se

Unik taklösning

TJB Förenklar arbetet på taket
Sparar 8 arbetstimmar per tak
Ger mycket god takekonomi

Använd produkterna

1 KOMBINOCK Innovation !
Ventileradnockregel med universalthöjd, inkl nocktätning.
Passar alla tvåkupiga takpanneprofiler.
Sparar 3 timmars arbete/normalvilla.

2 TAKFOT Innovation !
Ersätter takfotsplåt, fågelband och förhöjd bärläkt. Allt-i-ett!
Sparar 4 timmars arbete/normalvilla.

3 SUPERTAK YAP 500
Underlagstäckning med klisterkant.
50% snabbare än traditionell takpapp.

TJB Försäljning AB
tel: 0512-199 59 e-post: info@tjb.se
fax: 0512-196 60 hemsida: www.tjb.se

TJB takkoncept
- sparar tid och pengar!

Produkterna säljs via bygghandeln

Vi underlättar.

I vårt land uppskattas 600 000 människor ha nedsatt rörelseförmåga. Och alla ska fram. Det är några viktiga förutsättningar för vår verksamhet. Vi bygger och sköter om Sveriges vägar och infrastruktur.

www.svevia.se

Alltid på väg

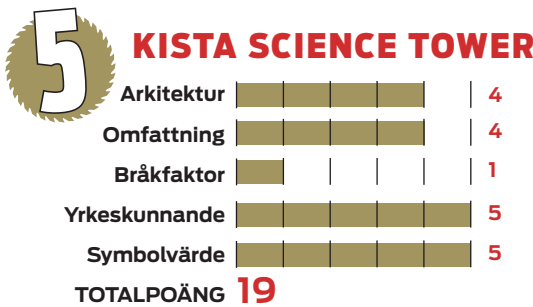
SVEVIA

Störst bäst och

VI UTSER 2000-TALETS FEM MÄKTIGASTE BYGGEN I SVERIGE

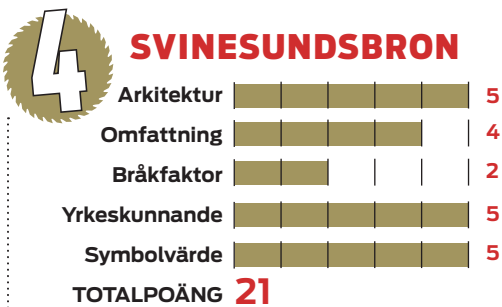
TEXT: KATARINA CONNHEIM FOTO: SCANPIX

■ Kaknästornet var länge Sveriges högsta byggnad. 2002 tog Kista Science Tower över stafettpippen. Men tätpositionen blev kortvarig, 2005 hamnade Kista-huset på en andraplats efter Turning Torso. **Kista Science Center är en stark it-symbol, trots att det var it-kris när huset byggdes.**

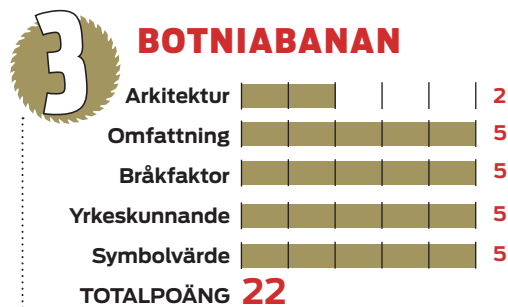
Själva byggnadskomplexet består av sex byggnader med olika höjd och fasadbeklädnad, varav den högsta är 156 meter (om man räknar till antennen) och består av 32 våningar.

Utmärkande för alla byggnaderna är dess triangulära form och dubbelglasade, genomskinliga fasad. Det var NCC som byggde och byggnadsarbetarna hanterade skickligt klätterformen. Sveriges näst högsta byggnad, häftig arkitektur och högt symbolvärde ger poäng.

■ Svinesundsbroarna binder samman Sverige och Norge i norra Bohuslän. Den gamla bron byggdes i början av 40-talet, den nya stod klar 2005. **Svinesundsbron är med sina 704 meter världens längsta bro med en båge.** Bredden är 28 meter, spännvidden 247 och segelfria höjden 55 meter. Högsta punkten är 92 meter.

Svinesundsbron har fått stor uppmärksamhet för sin design och konstruktion. Bågen har belysning nedifrån och uppifrån för att framhäva helheten och dimensionerna. Tragiskt nog kanske Byggnadsarbetarens läsare minns bygget mest för den fruktansvärda olyckan, då armeraren Jan Stanko föll 30 meter från en bropelare och avled. Att placera Svinesundsbron på den här listan blir ett sätt att hedra honom och alla andra som förverkligade detta arkitektoniska mästerverk.

■ Botniabanan sträcker sig från Ångermanälven norr om Kramfors flygplats via Örnsköldsvik till Umeå. Det handlar om 19 mil järnväg, 143 broar och 25 kilometer tunnel. **2005 nådde bygget sin topp med 1 600 byggnadsarbetare. Det största svenska järnvägsprojektet i modern tid.** Men inget stort byggprojekt utan protester. Denna gång gällde det fåglarna. Flera miljöorganisationer och ornitologföreningar har protesterat mot den allra sista sträckningen, som går genom Umeåälvens fågeldelta. Protesterna gjorde att bygget har försenats.

Vi ger Botniabanan toppbetyg vad gäller omfattning, yrkeskunnande, bråk och symbolvärde. Plus i kanten också för att Botniabanan i allra högsta grad är en 2000-skapelse, eftersom bygget startade 1999 och avslutas 2010.

2

vackrast

Starka så in i Norden.

BIG-GRUPPEN är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.

Think BIG. Hos oss hittar du Milwaukeees hållbara, pålitliga och extra kraftiga verktyg för proffsanvändare.

BIG

GRUPPEN

Sverige

Eskilstuna IP Industripartner Gislaved Emil P Gävle Afoss Göteborg/Hisings Backa Prevox Göteborg/Sisjön Prevox Halmstad IMAB Helsingborg IMAB Kalmar Lundgrens Järn Karlshamn Hjelmerbergs Järn Ljungby Sohlbergs Malmö Prevox Sthlm/Bromma Flinks Järn Sthlm/Globen Flinks Järn Sthlm/Hornsberg Flinks Järn Sthlm/Solna Lundqvist Maskin & Verktyg Sthlm/Sätra Flinks Järn Sthlm/Vällingby Toolcom Uppsala Uppsala Maskin & Verktyg Vimmerby Albins Växjö Stål & Verktyg Örebro Skydd & Verktyg

Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industrisenteret - Kyvik Industrivarehuset

www.big-gruppen.com

2

ÖRESUNDSBRON

Arkitektur	██████████	3
Omfattning	██████████	5
Bråkfaktor	██████████	5
Yrkeskunnande	██████████	5
Symbolvärde	██████████	5
TOTALPOÄNG	23	

■ Redan i slutet av 1800-talet diskuterades en fast förbindelse mellan Sverige och Danmark. Brodiskussionerna tog fart på allvar i slutet av 1980-talet, men fick hårt motstånd. Bromotståndarna befarade att ekosystemet skulle rubbas och att vissa fiskarter skulle försvinna. Brobygget påbörjades 1995 och nådde sin topp 1998. Då arbetade tusentals byggnadsarbetare med att bygga pyloner, sänktunnel, den konstgjorda ön Pepparholm och anslutningsbroar. **Totalt gick det åt cirka en miljon kubikmeter betong under byggtiden.**

Öresundsbron är en stark kandidat till förstaplatsen i alla kategorier, men faller på arktekturpoängen. Dessutom byggdes förbindelsen under större delen av 1990-talet, även om invigningen skedde den 1 juli 2000.

NÄSTA SIDA
Och
vinnaren
är ...

2000-TALET'S MÄKTIGASTE BYGGEN ▶

1

TURNING TORSO

Arkitektur	5
Omfattning	4
Bråkfaktor	5
Yrkeskunnande	5
Symbolvärde	5

TOTALPOÄNG **24**

■ Turning Torso var omstritt innan bygget startade 2001. Kritikerna tyckte att det var storhetsvansinne och ett uttryck för Malmös typiska lillbrorskomplex. Det vridna huset är uppbyggt av nio kuber som är förskjutna i förhållande till varandra och skruvar sig 90 grader längs en mittlinje från botten till toppen.

NCC höll i spakarna under byggtiden. Bara erfarna byggnadsarbetare anlätades till bygget på hög höjd, med höga säkerhetskrav och mycket blåst. Men det blåste inte bara på byggtoppen, utan även inom HSB som var beställare. Initiativtagaren Johnny Örbäck, vd på HSB, tvingades att avgå efter att ha mörklagt att byggkostnaderna skenade i väg till mer än det dubbla. Slutnotan hamnade på 1,6 miljarder kronor.

Men nu är allt detta glömt.

Turning Torso blev en dundersuccé. I dag strömmar turister till Västra hamnen för att beskåda denna smäckra och ståttliga uppenbarelse som syns var du än befinner dig i Malmö. Det här bygget

har allt: Sveriges högsta byggnadsverk på land, högt symbolvärde, speciell arkitektur och mycket bråk gör att Byggnadsarbetaren utnämner Turning Torso till 2000-talets mäktigaste byggnadsverk.

RÖSTA!

Vilket är ditt favoritbygge?
Tyck till på
www.byggnadsarbetaren.se

5

FRÅGOR OM BYGGET: "Det blåste alltid"

BJÖRN KARLSSON

■ Betongarbetare, NCC, arbetade mellan 2002 och 2004 med att bygga Turning Torso. Numera är han arbetsledare på NCC.

När Byggnadsarbetaren gjorde rapportage om Turning Torso 2004 var du övertygad om att det skulle bli en succé. Varför?

– En del stora byggprojekt har många skeptiker och det är oftast de kritiska rösterna som hörs i medierna. Men jag var övertygad om att det var positivt för Malmö.

Det är en fantastisk byggnad som piffar upp en gammal industristad.

Berätta hur det var att bygga Turning Torso?

– Det var intressant och det var inte likt något annat. Det var kul att vara med och bygga det.

Nämn något som var svårt eller krångligt vid byggandet av det vridna tornet?

– Det som var jobbigt var blåsten. Det blåste alltid. Vi hade två kranar och när det blåste som mest gick det inte att utnyttja kranarna. Då kunde vi inte arbeta. Det var

också ett stort säkerhetstänkande med tanke på höjden.

Vad har Turning Torso fått för betydelse för Malmö/Skåne i dag?

– Det är bra reklam för Malmö, sedan Kockumskranen togs ner. Turning Torso är nog det första man visar nya besökare som kommer till Malmö. Det är en stor symbol för Skåne.

Är du stolt att ha varit med och bygga Turning Torso?

– Ja. Det är något att berättas för barn och barnbarn.

Enkelt

Ditt sparande placeras i en generationsfond som anpassas efter din ålder. Ett kryss räcker.

 Folksam-LO Fondförsäkring

www.folo.nu | 020-414 414

I år är det obligatoriskt omval för alla privatanställda arbetare. Välj Folksam-LO Pension och du får ett enkelt sparande till låg avgift.

Eric Wassberg kaklar vad som ska bli ett kök. Han är en av sju plattsättare som för tillfället arbetar med äventyrsbadet i Sundsvall.

Plattsättarnas PARADIS

Du går genom ett badhus – från entrén, via omklädningsrummet, ner i bassängen. Hur många kakelplattor hinner inte dina fötter snudda? En och en sätts plattorna, under månader av slit. Vi åkte till Sundsvall för att träffa dem som gör jobbet.

TEXT: PETER LEANDER FOTO: OLLE MELKERHED

ARBETSPLATS: HIMLABADET

VAD BYGGS?

■ Ett äventyrsbad som har tre vattenrutschbanor, bubbel-pooler, klättervägg och en surfmaskin. Arbetet kommer att ta cirka ett år. Juni 2010 ska badhuset vara klart.

VEM BYGGER?

■ Huvudentreprenör är Rekab, den största underentreprenören är Bravida. Plattsättarna kommer från Interoc, som är ett dotterbolag till Peab.

VAD TJÄNAR BYGGNADS- ARBETARNA?

■ 160 kronor i timmen, men förhandlingar pågår fortfarande.

VEM ÄR BESTÄLLARE?

■ Det kommunalt ägda företaget Sundsvall Arena.

VAD KOSTAR BYGGET?

■ 324 miljoner kronor.

HUR MÅNGA ARBETAR?

■ Totalt arbetar ett nittiototal byggnadsarbetare med äventyrsbadet. På Interoc är de fört tillfället sju stycken, men kommer att bli över 20 när arbetet med simbassängerna börjar.

Patrik Gustavsson och Pontus Lundén arbetar på Interoc. De gör det tunga arbetet att kakla hela äventyrsbadet.

ÖVER 20 PLATTSÄTTARE ÄR I GÅNG NÄR BASSÄNGERNA SKA KAKLAS

HIMLABADET ÄR SUNDSVALLS senaste kommunala storsatsning. Det är ett äventyrsbad som ska rymma tre långa vattenrutschbanor, pooler med vågor, bubblor och strömmar samt Sveriges enda surfmaskin. Men trots alla banor och strömmar - vad är ett badhus utan kakel? Och det krävs en hel del kakel för att bygga ett badhus. På Himlabadet heter plattsättarföretaget Interoc. När Byggnadsarbetaren besöker arbetsplatsen har de sju man i tjänst.

- Blir det för många arbetar vi bara saktare, säger Mohammed Elfaddali, plattsättare och lagbas, när han hälsar oss välkomna till bygget där det om knappt ett år ska stå ett färdigt äventyrsbad.

Vi vandrar in i betongskalet. Plattsättarna har varit här ett par månader men har ännu inte kommit till själva bassängerna, där det stora jobbet väntar. Mohammed stannar i ett rum där tre av hans kolleger håller på att smeta fogmassa över vitt kakel som klär väggarna. Vid första anblicken ser det ut som ett duschrum, men det visar sig vara fel.

- Det här ska bli ett kök, säger Mohammed.

Än så länge har Mohammed och killarna på Interoc hunnit kakla duschrummen, ett par omklädningsrum, toaletter och en och annan bastu.

- Moha! När kom vi hit? ropar plattsättaren Pontus Lundén efter att ha fått en fråga av Byggnadsarbetaren om hur länge de varit i Sundsvall?

Mohammed Elfaddali vänder sig instinktivt mot Pontus, och svarar "Sen i juni".

"Moha", förkortning för Mohammed, har blivit lagbasens smeknamn här.

MOHAMMED HAR LAGT PLATTOR sedan han var 15 år, berättar han. Han började jobba direkt efter skolan i Marocko, som han ursprungligen kommer från. Till Sverige anlände han via ön Gibraltar, där han träffade en svensk kvinna som han följde med norrut.

- I Marocko la vi mycket mosaik. Det är annorlunda. I Sverige är det enklare och mer raka linjer. Mosaik bygger man efter ett mönster som bildar ett motiv. När jag bodde i villa la jag mosaik i badrummet.

Mohammed har arbetat som plattsättare i Sverige i ungefär 22 år, och har aldrig varit arbetslös. Inte ens den rådande krisen har påverkat plattsättarna på

Interoc. Mohammed säger att de flesta uppdragsgivare är kommuner som redan lagt undan pengar för de projekt som ska göras.

- Det är brist på plattsättare. Vi är för få. Jag tror att det ska till en riktigt rejäl kris innan vi börjar märka av det, säger han.

- Att lägga kakel i badhus är i princip samma arbete som att göra det i ett vanligt badrum, säger Mohammed, och sveper med handen över det kaklade golvet i ett av duschutrymmena.

- Det är bara mycket mera jobb.

FÖRUTOM DEN BISARRA mängden kakel som läggs är det framför allt tätskiktet som skiljer ett badhusbygge från ett vanligt badrum. Mohammeds röst ekar i det kala duschrummet när han berättar om hur det går till att lägga kakel i badhus.

- Först slipar vi golvet. Det måste vara helt jämnt för att inte gummimattan ska ta skada, och för att plattorna ska ligga rakt.

Gummimattan är tätskiktet som ska hindra vattnet från att komma ner i betongen och orsaka fuktskador. Den läggs omlott för att täcka hela golvet. Även väggarna kläs med tätskikt. Mattan som plattsättarna använder vid Himlabadet är lite bättre och dyrare än vanliga tätskikt som läggs i badrum hos privatpersoner och har en garantitid på tio år.

När golvläggarna väl har slipat ett golv och lagt på tätskiktet får ingen gå på det, eftersom skiktet då riskerar att gå sönder och släppa igenom fukt. Därför spärras dessa områden av, vilket innebär att ingen annan på bygget kan arbeta där mattorna ligger och torkar.

- För att lösa logistiken blir vi tvungna att ibland arbeta helger, nästan som i skift, berättar Mohammed.

KORRIDOREN UTANFÖR duschrummen gjorde plattsättarna under en helg eftersom de andra byggnadsarbetarna behövde tillgång till den under veckan.

- Vi har möten varje måndag för att gå igenom var de olika jobben ska göras. På det sättet blir det inga krockar och tjafs, säger han.

Plattsättarna på Interoc är vana att bygga badhus. Innan äventyrsbadet i Sundsvall har de varit i

"Att lägga kakel i badhus är i princip samma arbete som att göra det i ett vanligt badrum. Det är bara mycket mer jobb"

MOHAMMED ELFADDALI, LAGBAS

VINN! TÄVLA OM EN PANASONIC 42" TV & ANDRA FINA PRISER PÅ PANGPANG.NU

PAKET 069

2.596:-
+ moms

PASLODE TRYCKLUFTSPAKET:

PASLODE DYCKERTVERKTYG FN1850:

- 18 gauge (= 1,2 mm stam)
- Gummiklädd nosdel som skyddar underlaget
- Ergonomisk gummiklätt handtag
- Justerbar avluftning
- Verktygslöst justerbar djupinställning
- Levereras i praktisk plastväska

PASLODE KOMPRESSOR PROLINE60:

- 2,0 HK
- 8 liter tank
- Väger 16 kg
- 230 V 1-FAS

PASLODE LÄTTSLANG:

- 15 meter 1/4" PU-slang med kopplingar

PAKETPRIS 2.596:- + moms

3.245:- inkl. moms. Gäller t.o.m. 31/10 2009.
Lokala prisavvikelser kan förekomma.

Fler erbjudanden och köpställen på pangpang.nu

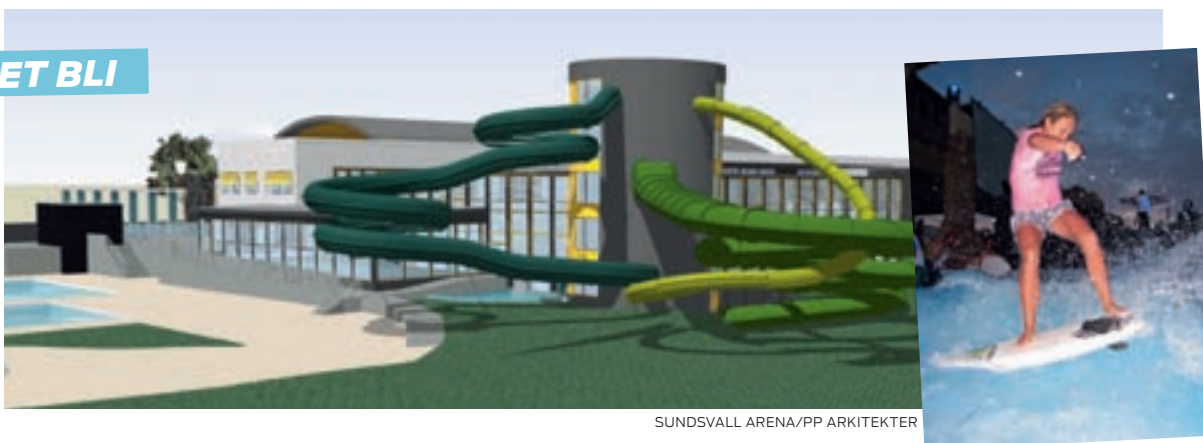
GRUNDEN ÄR LAGD

Himlabadet sett utifrån. Från det runda tornet kommer det att gå tre långa vattenrutschbanor. Bygget ska vara klart sommaren 2010.

OC H SÅ HÄR SKA DET BLI

Så här är det tänkt att äventyrsbadet ska se ut när det är klart. På badhuset kommer det även att finnas en surfmaskin.

SUNDSVALL ARENA/PP ARKITEKTER

▶ Gustavsberg, och Stockholmsförorterna Upplands Väsby, Husby och Sollentuna. Mohammed har även varit med och byggt Eriksdalsbadet i Stockholm, som är Sveriges nationalarena för simidrott.

– Det brukar vara högt tempo. För tillfället har vi inget schema som vi arbetar efter. Vi sätter plattor där det dyker upp nya ytor. Än så länge har vi inte behövt sitta och vänta på att betongarbetarna ska bli klara med sitt, säger Mohammed.

Vi vandrar ut till själva poolområdet. Än så länge ser äventyrsdelen av badhuset mest ut som gapande

hål. Byggnadsarbetare från företaget Rekab gör träformar där betongen ska stelna och bli poolkanter, kanaler och trappor. I ett hörn håller ett par män ut betong över en blivande bassängbotten. Här ska snart Mohammed och de andra på Interoc lägga kakel. Arbetsstyrkan kommer då att växa till strax över 20 man. Att lägga kakel i äventyrsbad, med alla runda kanter, utbuktningar och snirkliga gångar tar tid.

– Att kakla en plan yta är inga problem. Här, där- emot, krävs det tålamod och tid. Man måste ha känsla. ●

Allt för ditt bygge.

Vi vet hur din byggvardag kan se ut. Flera av oss på Beijer har ett förflutet inom byggbranschen och vet hur viktigt det är med en pålitlig leverantör och partner. För dig som bygger professionellt har vi därför utökat vårt erbjudande rätt radikalt. Bland annat med ett sortiment på mer än 500.000 artiklar och ett antal tjänster som gör arbetslivet lättare för dig. Välkommen in på www.beijerproffs.se eller ring 075 241 1000.

BYT MASKIN NÄR DU VILL MED CRAMO FLEXI

Hyr 3 maskiner från ett urval av 20 handmaskiner och betala fn 17:-/maskin och byggdag! Du kan när som helst byta maskin, oavsett typ och fabrikat, inom Cramos Flexi-sortiment. Alla kostnader för service och reparationer ingår.

Det har aldrig varit lönsammare att hyra än nu. För mer info kontakta närmaste depå eller läs mer på www.cramo.se/flexi

POWERING YOUR BUSINESS

C R A M O

new collection
**POWER
WEAR**

TORR.
VARM.
SÄKER.
PÅ JOBBET.™

Säg det med ett sms

+1 dag
/månad

Frigör mer arbetstid
med sms

Apple iPhone 3G S

Vi hjälper dig till bättre affärer

Snabbare, enklare och rakare kommunikation. Räkna på affärsmöjligheterna med sms och andra nyttiga tjänster på telia.se/battreaffarer

TELIA

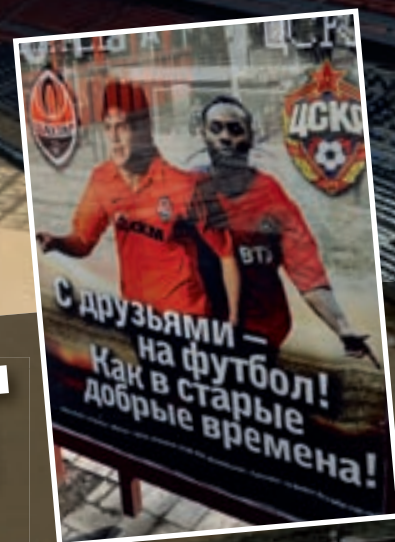
Det här räknade vi med: Anta att du skickar 2-3 sms per arbetsdag och att varje sms sparar ca 10 minuter i minskade väntetider och kortare konversationer. Under en månad handlar det om totalt 8 sparade timmar till en kostnad av ca 31 kr.

Det här räknade vi inte med: Värdet att kunna spara konversationer som referens, den minskade frustrationen att enkelt nå den man söker – även i situationer då de inte kan prata – och möjligheten att enkelt nå flera personer samtidigt.

EM-BYGGGET ETT LJUS I KRISEN

I krisens Ukraina har byggandet tvärnitat. Bara ett projekt är i full gång: Nya arenor inför fotbolls-EM 2012. I Uefacupmästarnas hemstad sliter arbetarna med att förbereda fotbollsfesten, men de lär vara långt från stjärnglansen när det är dags för avspark.

TEXT: INGEMAR DAHLKVIST FOTO: ANDERS LINDH

Donbass Arena, EM-arena 2012 och Uefacup-vinnarna Sjachtar Donetsk's nya hemmaarena, är ett av få byggen som gått för fullt under 2009 i krisens Ukraina.

Sista finputsningen på Donbass Arena är nästan klar, men upprustningen av Donetsk's gator och spårvagnslinjer inför EM 2012 har inte påbörjats.

DET ÄR KNÄPP TYST PÅ cementfabriken Doncement i östra Ukraina. Stillheten störs bara av en katt som smyger över fabriksgolvet utanför kontrollrummet till en av ugnarna.

Inne i kontrollrummet står ett tiotal sysslösa cementarbetare och diskuterar politik. De längtar efter presidentvalet som ska hållas i januari 2010. Då hoppas de kunna rösta bort den orange koalitionen, den Västeuropa- och USA-vänliga grupp partier som suttit vid makten de senaste åren. Koalitionen har bråkat så mycket inbördes att de stått handlingsförlamade när finanskrisen fått hela Ukraina att stanna, anser cementarbetarna.

Och de vill vända sig österut, inte åt väster som politikerna i huvudstaden Kiev.

– Ryssland är vår granne. Det är där lösningen finns, inte i USA, säger en av arbetarna.

Plötsligt avbryts diskussionen av ljudet från ett transportband som går i gång. Cementarbetarna ser lättade ut när de blir avbrutna av ett välbekant fabriksljud.

Det är ugnsmurarna som tryckt på startknappen. De använder bandet för att ta in värmetåligt, gult tegel och små plåtbaljur med ett svart, tunt bruk uppblandat med metallpulver, i en av de gigantiska, rörformade ugnarna. Normalt roterar stålröret, hundra meter långt och med en diameter på sju meter, under öronbedövande buller. Där bränns finmald kalksten och lera till cementklinker i hög temperatur.

Men i krisens 2009 står ugnen stilla. Doncement, som ägs av tyska Heidelbergkoncernen, har fyra månaders produktion av cementklinker i lager. De centimeterstora cementkulorna som ska malas till pulver och packas i säckar före leverans ligger i stora, grå berg och påminner om krisen.

VINNARE ÄR DIMITRIJ, LUDMILLA och de andra ugnsmurarna som vant staplar tegel i dunklet inne i ugnen. De har fått jobb på grund av att landet stannat. Men annars finns det få vinnare i östra Ukraina, den stolta Donbassregionen som levererade kolet och stålet till återuppbyggnaden av Sovjetunionen efter andra världskriget.

Undantaget kan möjligen vara Donetsk's största fotbollsklubb, Sjachtar, gruvarbetarnas klubb vars färger orange och svart symboliserar elden och kolet. Klubben ägs nu, som det mesta i Donetsk, av den sterrike oligarken Rinat Akhmetov. I maj vann Sjachtar, med brassstjärnan Luiz Adriano i spetsen, Uefacupen efter seger mot tyska Werder Bremen.

Klubbens etablering i Europatoppen tillsammans med Ukrainas värdskap för fotbolls-EM 2012 har medfört att det byggs en ny fotbollsarena i en park i Donetsk. Där står snart Donbass Arena klar, Sjachtars nya hemmaplan som också ska bli EM-arena.

Stadion är en skapelse inspirerad av engelska förebilder, som Londonlaget Arsenal's Emirates Stadium från 2006. Rinat Akhmetov är van att göra affärer

När cementfabriken står still blir det jobb åt ugnsmuraren Ludmilla och hennes kolleger. ▶

Ukrainas byggboom har tvärnitat. Överallt syns påbörjade byggprojekt som nu står öde. ◀

Orange som elden och svart som kolet, det är fotbolls färgerna i Donetsk. Statyn står utanför arenan.

utomlands, klubben kallas i folkmun lite elakt för den "brasilianska diasporan" på grund av alla importerade spelare. Så valet av byggfirma föll på en turkisk firma, Enka. Arbetskraften kommer huvudsakligen från Turkiet.

– Det är synd, bygget hade ju kunnat ge jobb åt arbetslösa här, säger byggsmeden Valerij, när han lite motvilligt pratar med Byggnadsarbetaren.

BIFFIGA VAKTER I kamouflageuniform visiterar arbetarna när de lämnar bygget. Och samma vakter ser till så att ingen obehörig kommer in. Det ukrainska facket hör till de obehöriga och måste medge att de

FAKTA UKRAINA

BYGGNADSRARBETARE

- **Nettolön Byggnadsarbetare:** 14 kr/tim.
- **Arbets tid:** 40 tim/vecka.
- **Antal dödsolyckor i byggbranschen 2008:** 118 (stort mörkertal enligt facket).
- **Andel fackanslutna i byggbranschen:**

30 procent.

- **Officiell arbetslöshet 2008:** 3 %. Snabbt ökande under 2009. I mars 2009 var 60 000 av byggfackets 200 000 medlemmar utan jobb.

LANDSFAKTA

- **Invånare:** 46 miljoner.
- **Styre:** Demokratisk

republik. Självständigt 1991.

KÄLLA: BYGG- OCH BYGGMATERIALFACKET I UKRAINA, CIA – THE WORLD FACT BOOK.

Erfarenheten ger oss genvägar.

Under sjuttio år har vi på Lernia hjälpt tusentals människor att gå från ett jobb till ett annat. Sedan ett år tillbaka finns ett företag som enbart ska hjälpa människor att få ett nytt jobb.

Lernia Jobb & Karriär jobbar med omställning och finns på över åttio orter i landet.

Lernia Jobb & Karriär.
Nu bara omställning.

Lernia Jobb & Karriär skapar möjligheter för individen i arbetslivet. Vi kan omställning, Vi arbetar med TSL- och TRR-försäkringen, outplacement samt arbets- och karriärväxling. Vi stöttar individen, facket och arbetsgivaren i förändringsprocesser. Lernia Jobb & Karriär är en del i Lerniakoncernen. Besök gärna www.lernia.se, skicka e-post till jobb och karriar@lernia.se eller ring 0771-650 650.

FAKTA POLEN

BYGGNADSARBETARE:

- Nettolön Byggnadsarbetare: 40 kr/tim.
- Arbetstid: 40-50 timmar.
- Antal dödsolyckor i byggbranschen 2008: Cirka 150.
- Andel fackanslutna i byggbranschen: 30 procent.
- Officiell arbetslöshet 2008: 9,8 procent.

LANDSFAKTA:

- Invånarantal: 38,5 miljoner.
- Styre: Demokratisk republik.

Tre politiska block dominerar, ett nyliberalt block, ett populistiskt block och ett vänsterblock.

KÄLLA: FACKFÖRENINGEN BUDOWLANI, CIA – THE WORLD FACT BOOK.

Andrij Sjevtjenko, evigt ung i Ukrainas landslagsfärger, i Kievs tunnelbana. Leszek Noga bygger om Wisla, Krakows hemmanerna som blir reservarena under EM 2012.

inte har en aning om villkoren på arenabygget. Valerij är anställd av en underentreprenör och en av få ukrainare som fått chansen att bygga för EM. Han är rädd om jobbet, sneglar bort mot vaktkuren vid ingången, väger sina ord på guldvåg och vill absolut inte vara med på bild.

– Jo, jag har fått min lön sänkt till hälften, precis som de flesta andra. Men jag får ju i alla fall lön, säger han.

UKRAINA OCH GRANNLANDET Polen arrangerar EM tillsammans. Men i EU-landet Polen är den ekonomiska krisen mindre påtaglig. Bostadsbyggandet har visserligen stannat av men det totala byggandet ökade ändå något i början av 2009. Trots det är det lätt att hitta arbetskraft för företagen som bygger

EM-arenor. Hundratusentals polska byggnadsarbetare har blivit utan jobb i England, Irland, Tyskland, Sverige och Norge. Många av dem återvänder nu och får konkurrera med sina kollegor på hemmaplan om löner som är en tredjedel av det de tjänat utomlands.

De polska facken är svaga och motarbetade av myndigheterna. För två år sedan hade de lyckats enas med en arbetsgivarorganisation om ett nationellt kollektivavtal. Men regeringen vägrade att ge sitt godkännande.

– De förklarade att byggbranschens struktur är sådan att ett nationellt avtal skulle vara ett olagligt hinder för konkurrensen, förklarar Pawel Sikorski, som arbetar på Budowlany, ett av de två polska byggfacken.

Budowlany och det andra byggfacket, en gren av fackföreningen Solidaritet, har tvingats nöja sig med

EM-BYGGEN I UKRAINA

OLYMPIASTADION, Kiev, finalarena
Kapacitet: 70 000 åskådare.
Entreprenör: Kievmiskbud, Ukraina

Kostnad: 2,1 miljarder kronor.

DONBASS ARENA, Donetsk
Kapacitet: 50 000 åskådare.
Entreprenör: Turkiska Enka.
Kostnad: 1,2 miljarder kronor.

DNIPRO ARENA, Dnepropetrovsk
Kapacitet: 31 000 åskådare.
Entreprenör: Tyska Hochtiefs ukrainska dotterbolag.
Kostnad: 300 miljoner kronor.

LVOV STADION, Lvov
Kapacitet: 33 000 åskådare.
Entreprenör: Azovintex, Ukraina.
Kostnad: 600 miljoner kronor.

Övriga investeringar i Ukraina:
Reservarena i Charkiv och Odessa. Totalt planeras investeringar på 140 miljarder kronor inför fotbolls-EM.

ett fåtal företagsavtal. Sådana finns med några av de polska byggföretag som ingår i de konsortier som bygger arenorna. Men huvuddelen av byggnadsarbetarna är anställda av underentreprenörer eller konsortieföretag som inte har avtal.

BYGGNADSARBETARNA SOM bilar i grunden till det som ska bli reservarenan i Krakow berättar att de lyckades få höjd lön för ett år sedan. De gick helt enkelt in till chefen och sa att de hade andra erbjudanden. Nu skulle de inte ens komma på tanken. Då fanns det andra lediga jobb. Nu är situationen omvänd, många söker samma jobb.

Men om Polens byggbransch visar en viss livsgnista, delvis på grund av EM-investeringar, så är det närmast skrämmande livlöst i Ukraina. Öde

betongskelett med kranar som bara byter riktning när vinden vänder finns överallt. I Donetsk är det endast från Donbass Arena som det hörs byggljud.

I alla fall nästan. På ett bostadsbygge i utkanten av staden gnisslar det om en rostig kran som kör upp baljor med putsbruk till åttonde våningen.

Där väntar Natasha Zhuk, 31 år, på bruk. Hon putsar murade innerväggar men har tid att stanna upp för att berätta att hon fått lönen sänkt från cirka 1 700 kronor per månad till drygt 400 kronor. Snart samlas ett helt gäng runt Natasha. De tycker att det är bra med fotbolls-EM, om det ger jobb.

– Men vi har inte tid att intressera oss för fotboll. Vi har ju två jobb, här på bygget och hemma. Fotboll är för gubbarna, säger en av dem och lockar de andra till instämmande skratt. ●

▲ **”Det är ingen idé att bråka med arbetsgivaren, allt är regeringens fel”, förklarar Natasha Zhuk (längst t v) varför hon och hennes arbetskamrater i Donetsk i Ukraina går till jobbet trots den chockartade lönesänkningen.**

EM-BYGGEN I POLEN

NATIONALSTADION, Warszawa
Kapacitet: 55 000 åskådare.
Entreprenör: Konsortium – med spanskägda Alpine Bau och polska

Hydrobudowa Polska SA.
Kostnad: 3,6 miljarder kronor.

POZNANSTADION, Poznan
Kapacitet: 45 000 åskådare.
Entreprenör: (Se Warszawa).
Kostnad: 1,4 miljarder kronor.

BALTISKA ARENAN, Gdansk
Kapacitet: 41 000 åskådare.
Entreprenör: (Se Warszawa).

Kostnad: 1,5 miljarder kronor

MIEJSKI STADION, Wrocław
Kapacitet: 40 000 åskådare.
Entreprenör: Konsortium med polska Mostostal Warszawa S.A. och grekiska J&P Avax S.A.
Kostnad: 1,7 miljarder kronor.

Övriga investeringar:
Reservarenor i Krakow och Chorzow.

Totalt investeras cirka 200 miljarder kronor i transportsystem, arenor och hotell.

SÅ AVANCERAD ATT DET ÄR ENKELT. HUR ÄR DET MÖJLIGT?

NIBE™ F1245 | BERGVÄRMEPUMP

Nya NIBE F1245 är effektivare än sina föregångare och ger dig kontroll över uppvärmningen genom en revolutionerande användarvänlighet. Det gör att du på ett begripligt sätt kan ta kontroll över din uppvärmning.

Intuitiv och sparsam

Nyskapande display och enkla menyer gör att du smidigt kan styra förbrukning och överblicka exempelvis drifttid, eller skapa egna, personliga inställningar. Det innebär både sänkt energikostnad med upp till 80% och minskad koldioxidpåverkan!

Effektiv

Du får allt varmvatten du behöver – när det behövs; ny teknik med hög effektivitet ser till att förråden alltid är fyllda.

Smidig komplettering

Smart design ger dig möjlighet att utöka med de tillbehör du tycker behövs i just ditt hushåll, exempelvis ventilationsenhet eller poolvärme. Allt styrs via värmepumpen och du behåller dessutom de rena, snygga linjerna.

Ljudet av tystnad

NIBE F1245 är byggd för att låta så lite som möjligt, med bland annat ljudisolerad kyladel och kraftigt reducerade resonansnivåer. Det betyder att du hör tystnad, snarare än ett svagt ljud.

NYHET

Läs mer om
NIBE F1245 på
www.nibe.se/nyhet

Knivar där det går lätt att skjuta ut bladet och där bladbytet är smidigt, gillar snickarna Jonas Lindstedt och Dan Lindqvist.

Vassast i lådan

Konkurrensen var knivskarp. Men bra funktion och användarvänlighet gav slutligen segern till Bahcos gipsknivar. Där-
emot sågade vår testpanel tusenkronarskniven från Gyproc.

TEXT: MARGITE FRANSSON **FOTO:** ELIS HOFFMAN

Snickarna som testade. Främre raden: Dan Lindqvist, Stefan Gyllnérius, Niklas Berglund, Kjell Lehto. Bakre raden: Jonas Lindstedt, Fredrik Fredriksson, Jerry Nilsson och Robin Jansson.

SÅ TESTADE VI

URVAL:

En grupp om åtta snickare testade alla knivarna, som redaktionen köpt in.

METOD:

Snickarna använde knivarna under sitt vanliga arbete och satte sedan betyg.

Den nya gipsskäraren Blade Runner sågades rejält av testgänget. Det blev ett särskilt minus för en stor klämrisk.

DET VAR STRID PÅ KNIVEN mellan märkena i topp i Byggnadsarbetarens gipssknivstest. Snickaren Stefan Gyllnérius gillade ettan Bahco, som vann med knapp marginal.

– Bahcos kniv har en stiletfunktion som är bra, den är lätt att byta blad på och jobba med. Nackdelen är att den är lite stor, säger han.

Hans andra favorit var Irwin Pro Touch som kom tvåa.

– Irwin är lätt och har ett bra grepp. Den är också lätt att byta blad på, säger han.

Att verktyget känns bra i handen och är stadigt att skära med, är avgörande för de åtta snickare på NCC:s bygge i Stockholmsförorten Sollentuna som deltog i testet. Och bladbytet måste också gå smidigt. På några av knivarna måste man ha en mejsel för att få isär kniven för att byta blad, och det ogillar byggnadsarbetarna.

I testet finns ett helt nytt verktyg: Gipsskäraren Blade Runner som Gyproc står bakom och som skär från ovan-och undersidan samtidigt. Ett säljargument är också att den kan skära olika former. Blade Runner var tyngst och dyrast av verktygen och samtliga byggnadsarbetare sågade den.

– Man undrar hur tillverkaren har tänkt, säger snickaren Kjell Lehto.

Byggnadsarbetarna tyckte genomgående att Blade Runner var tung och

otymplig, att det var svårt att skära med precision. Lite motsägelsefullt fick den bra betyg för bladbyte, men det är en svag fördel när byggnadsarbetarna inte vill använda produkten. Då delarna tas isär och ska sättas åter finns dessutom en klämrisk.

– Hade jag inte vetat i förväg om risken hade jag med all säkerhet klämt mig, säger snickaren Jonas Lindstedt.

PETER ÖRN ÄR produktchef på Gyproc som marknadsför och säljer Blade Runner.

– Detta är ett helt nytt sätt att tänka runt att skära gips. Första tanken när den togs fram var säkerhet, att kniven sitter inne i verktyget. Det går också snabbare att arbeta med den när man lärt sig tekniken.

En säkerhetskniv från Irwin väckte också uppmärksamhet i testet. På de flesta knivar finns en funktion så att man med ett knapptryck drar in kniven. På Irwins säkerhetskniv sker detta automatiskt. Men byggnadsarbetarna anser att det inte går att jobba effektivt med den, eftersom bladet måste matas fram hela tiden. Funktionen måste göras om, menar de. Där emot gillade de formatet och en liten skruv på sidan gör det lätt att få upp den för att byta blad. Då det gäller de billigaste varianterna av knivar tyckte snickarna att de var okej, men ser en risk att de slits ut i förtid. ♦

BETYG

Betygen på respektive testfaktor är ett medelvärde av testpiloternas betyg. Slutbetyget är en helhetsbedömning som sätts av redaktionen. Där vägs kommentarer och pris in.

Pris (inkl.moms)

Vikt

Grepp

Bladbyte

Bladets stadga

Bladets utskjutning

Kommentarer

TOTALBETYG

Pris (inkl.moms)

Vikt

Grepp

Bladbyte

Bladets stadga

Bladets utskjutning

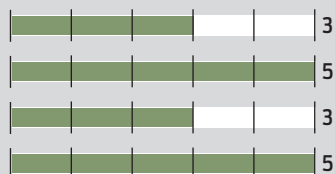
Kommentarer

TOTALBETYG

BAHCO SQZ150003

226 kr
312 g

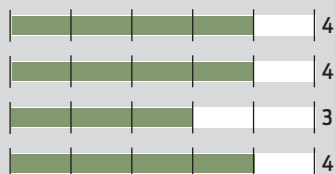

Bra med stiletfunktion. Ett tryck med handtaget så matas ett nytt blad ut. Mycket snabbt bladbyte. Lite större än man är van vid.

IRWIN PRO TOUCH

216 kr
132 g

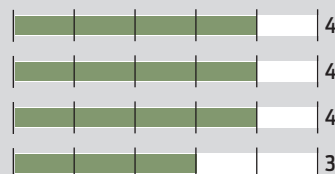

Lätt och smidig trots sin storlek. Stadigt blad, lätt att byta och skjuta ut. Ganska trög knapp för att öppna kniven. För tjockt grepp.

STANLEY DYNAGRIP

244 kr
220 g

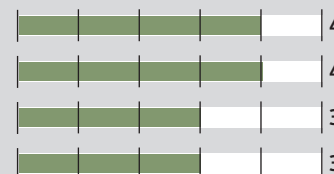

Bra stadigt blad. Skönt grepp, skär bra. För stor för fickan på byxor. Trögt att skjuta ut bladet.

IRWIN SÄKERHETSKNIV

137 kr
106 g

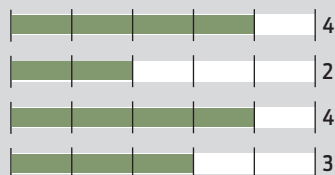

Smart skruv för att öppna kniven. Lätt att skjuta ut och byta blad. Skönt grepp. Att bladet åker tillbaka hindrar effektivt arbete.

STANLEY CLASSIC

108 kr
165 g

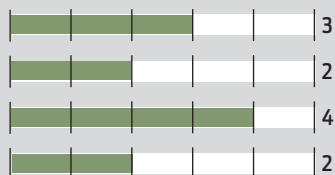

Supersnabb med mjuk balans. En klassiker som fortfarande känns bäst, bra grepp, stadigt blad, håller i evigheter. Krångligt att byta blad.

BEST TOOLS

53 kr
100 g

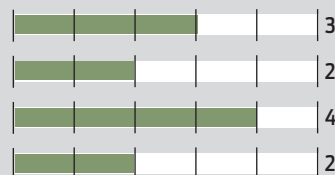

Prisvärd, men lite plastig. Tvivel om hållbarheten. Lätt vikt. Tar liten plats. Trög att skjuta ut bladet. En sämre kopia av Stanley classic.

IRONSIDE

39 kr
150 g

En dålig kopia av Stanley classic, inget man gärna jobbar med. Bra vikt. Ganska skönt grepp. Trögt att skjuta ut bladet. Känns billig.

BLADE RUNNER

1 011 kr
760 g

Inget för bygget. Förstår inte vad den är bra för, förutom att plocka upp skruv. Bästa som kylskåpsmagnet. Stort minus för klämrisken.

Lätt lyft klarar tung dörr

KENNETH PETTERSON

Med lyften kan Rolf Sjögren ensam montera tunga dörrar. Med hjälp av styrblecken på karmens gångjärn kommer dörren rätt.

Det finns många dörrlyftar på marknaden. Men få är så lätta att de kan bäras i handen, som en resväska.

DEN HÄR DÖRRLYFTEN, kallad Jäkern, väger knappt 20 kilo och är tillverkad av aluminiumprofiler. Den kompletteras med löstagbara extravikter om drygt 25 kilo.

– Den är uppbyggd av standardprofilen från SAPA, säger Jan-Åke Hansson från Asarum i Blekinge, innovatör och f.d. platschef hos Skanska.

Han har utvecklat lyften ur en prototyp som han kom över för 15 år sedan. Han har räknat ut att man tjänar en kvart per dörr, dessutom undviks tunga lyft.

Dörrlyften påminner om en sparkcykel med fyra hjul. På en bottenplatta med fyra hjul sitter ett rörligt stativ där dörren placeras.

VAGNEN KÖRS IN under dörren, varefter dörren lyfts upp från golvet med en pedal. Samtidigt dras stativet bakåt så att dörren lutar och hålls i jämvikt över lyftens golvplatta. Dörren lutar mot stativet och fixeras med en horisontell arm på lyftens vänstra sida. Extravikterna fungerar som mot-håll och balanserar dörren under transport.

Lutningen är anpassad så att vagnen med last av en

lutande dörr kan passera genom en dörröppning som är 825 x 202 millimeter.

Lyften används tillsammans med ett par vinkelformade styrbleck som hängs på karmens gångjärn. Blecken styr dörrens gångjärn i rätt läge över gångjärnstappen.

DEN URSPRUNGLIGA dörrlyften hittade Jan-Åke Hansson för 15 år sedan vid Skanskas maskinförråd i Fossie, Malmö. Han behövde lyfthjälp till ett bygge i Karlskrona där de skulle montera 150 stycken ljudisolerade dörrar som vägde 75 kilo styck.

Prototypen byggdes redan i början av 1980-talet av Ture Gustavsson, skyddsingenjör vid dåvarande BPA i Örebro. Några exemplar tillverkades av BPA Smide.

Den kallades ”Dörr-up”, ställdes ut på en uppfinnarmässa och hyllades av dåvarande Bygghälsan. Den vägde cirka 50 kilo, vilket gjorde den alldeles för tung för att den skulle kunna användas bekvämt.

Dörrlyften var varken patentskyddad eller mönsterskyddad. Jan-Åke Hansson har utvecklat lyften, bland annat med stöd från IUC, Industriellt utvecklingscenter i Olofström.

KENNETH PETTERSON

Utan extravikter väger lyften knappt 20 kilo.

PETTERSONS PRYLAR

Tipsa mig!

08-728 49 70
k.p@byggnadsarbetaren.se
Grejer&grepp på nätet:
wwwbyggnadsarbetaren.se

SÅ SLIPPER DU EFTERBORSTA BETONGEN

■ Betongarbetaren Johnas Partin och hans lag vid Skanska i Stockholm har försett en motor-driven betongsloda med borstar som bearbetar den våta betongens ytskikt samtidigt som den vibreras.

På det här sättet behöver betongen inte efterborstas, vilket annars brukar ske manuellt med en kvast. Bra vibrering och bearbetning av yt-

skiktet hindrar att det uppstår sprickor.

Motorsloda, som ursprungligen har utvecklats av Yngve Alvarsson, betongkonsult från Huddinge, ersätter vibrobryggor, vibratorstavar och glättaren ”helikoptern”.

CITROËN BERLINGO BONUS fr 129.900:- FÄRDIGPACKAD OCH KLAR!

Nu kommer Berlingo Bonus, färdigpackad och klar med allt du behöver redan vid leveransen! På våra större transportbilar har vi ett sommarerbjudande: 10.000:- på Jumpy och 15.000:- på Jumper. Välkommen in på en provtur!

Erbjudandet gäller ordertecknade bilar från 1/6 2009 och registrerade senast 30/9 2009 och kan ej kombineras med andra avtal och rabatter. Blandad körning fr 4,5 l/100 km. Miljöklass 2005. 20% första förhöjd hyra, ränta 4,65%, 40% reststvärde, 36 mån. Alla priser är exkl. moms. Bilen på bilden är extrautrustad.

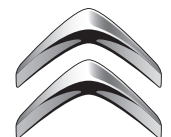
CITROËN BERLINGO BONUS
HDi diesel
fr **129.900:-**
1.744:-/mån
Lastar 3,3-3,7 m³,
(eller två lastpallar efter varandra)

CITROËN NEMO BONUS
HDi diesel 70 hk inkl. Komfortpaket
fr **101.600:-**
1.364:-/mån
Lastar 2,5-2,8 m³

SE FLER ERBJUDANDEN PÅ CITROEN.SE

CRÉATIVE TECHNOLOGIE

CITROËN

HÖSTENS HANTVERKARE

TV4:

- Äntligen Hemma med Martin Timell.
- Bygglov med Matte Carlsson och Wille Björkman. Nya avsnitt spelas in.

Kanal 5:

- Arga snickaren Anders Öfvergård tar sig an svåra byggprojekt och relationer.

Kanal 9:

- Grand Designs. Brittiskt inredningsprogram. Vilda visioner från slott till koja.

SMÖRGÅSBORD FÖR SPORTÄLSKARE

FOTBOLL:

- **Allsvenskan:** Canal +, TV4.
- **Uefa Champions League:** Viasat Sport, TV 6.
- **Spanska ligan** med Zlatan Ibrahimovic: TV 4 Sport.
- **Premier League:** Canal +.
- **Serie A:** Kanal 9.
- **Bundesliga:** Eurosport.
- **Holländska ligan:** Canal+.
- **Uefa Europa League:** TV 4 Sport.

HOCKEY:

- **Elitserien:** Canal +.
- **NHL och hockeyallsvenskan:** Viasat Sport.
- **Hockeykväll:** Börjar i SVT i september.

Tittarmatchen

KNIVSKARP KONKURRENS OM TV-PUBLIKEN I HÖST

Sommaren är död. Länge leve tv-hösten. Hur tufft blir "Robinson" med Paolo Roberto som programledare? Fyller Kristian Luuk ut Ingvar Oldsbergs kostym som programledare i klassikern "På spåret"? Och hur går det för Zlatan i La Liga?

TEXT: MARGITE FRANSSON FOTO: SCANPIX

HÖSTEN ÄR HÄR OCH MED DEN en anledning att äntligen få sjunka ner i tv-soffan. För nu är det slut med slitna reprisar och dags för nysatsningar. Många byggnadsarbetare kommer att följa Zlatans bolltricks i hans nya klubb FC Barcelona, i spanska La Liga. Det råder det ingen tvekan om. För byggnadsarbetare är klart mer intresserade av att titta på sport på tv än svenskarna i allmänhet. Det visar siffror som Sifo tagit fram genom enkäter till nära 15 600 av er som läser Byggnadsarbetaren. Fotboll är hett, liksom hockey, sportnyheter, motor och spel.

Men det är inte bara inom fotbollen som det sker stora byten och värvningar. Det görs även i tv-världen och det handlar om att vinna även för tv-kanalerna. Konkurrensen är stenhård. Alla lurpassar på varandra och väntar in i det längsta med att släppa information om när program ska starta.

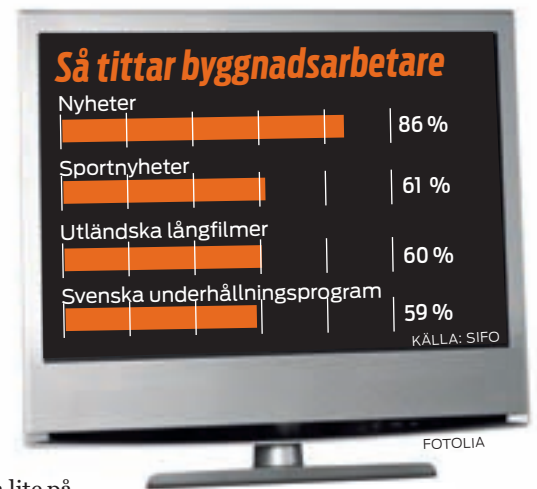
Till de uppmärksammade nyförvärven i underhållningsbranchen hör Paolo Roberto, som tar över efter Linda Isacson i "Robinson" i TV 4. Den tidigare fruktade slagskampen och boxaren har på senare år blivit folkfär bland annat genom att skriva en kokbok om sina fastrars mat. I Robinson hoppas Paolo Roberto kunna sätta sitt kännetecken i form av tuffare utma-

ningar. Efter sju veckor i Dominikanska republiken ska en segrare koras.

– Fysisk uthållighet, att kunna klara hunger och att vara en riktig Machiavelli, det är vad som krävs för att vinna, sa han när han blev utsedd. Fast själv tror han att han blivit utrustad tidigt om han varit med. Han är för frispråkig.

DET ANDRA uppmärksammade nyförvärvet är Kristian Luuk som gått från ironisk busringare i radioprogrammet Hassan till att göra det bredaste av allt brett inom underhållning. I höst tar han ta över tittarsuccén "På spåret" i SVT, efter Ingvar Oldsberg. Det återstår att se om han blir lika folkfär som sin föregångare. Fredrik Lindström tar över domarsysslan i programmet efter tennisoraket Björn Hellberg.

Sedan finns ju alltid en chans att tänka lite på jobbet när du kollar på tv. Att roas, förfasas eller få inspiration av kanalernas tv-snickare. De står redo med hammaren i höst. ♦

FOTOLIA

Nöjesprogrammen

SVT

- **Här är ditt liv.** Gammal succé plockas upp (Ingvar Oldsberg).
- **Doobidoo.** Musikinriktat tävling/underhållningsprogram (Lasse Kronér).
- **Dansbandskampen.**

(Peter Setzman).

- **På spåret.** (Kristian Luuk, Fredrik Lindström).

TV 3

- **Superstars.** Idrottsstjärnor tävlar i OS-grenar. (Renée Nyberg och Ola Wenström).
- **Singing Bee.** Musiktävling (Hanna Hedlund).

TV 4

- **Robinson.** Klassisk reality-tv på karibisk ö. (Paolo Roberto).
- **Idol.** (Peter Jihde).
- **Bonde söker fru.** (Linda Isacson).
- **Kändis-**

djungeln. Kändisar lever och tävlar i djungeln. (David Hellenius och Tilde de Paula).

- **Körslaget.** Körer tävlar i musik.

KANAL 5

- **Roast på Berns.** Kändisar grillas av

ståuppare.

- **Nöjespokalen.** Två lag tävlar med tema 1980- och -90-tal. (Sofia Wistam).
- **Vem kan slå Filip och Fredrik?** (Filip Hammar och Fredrik Wikingsson).
- **Raw Comedy Club.** Svenska och internationella ståuppartister.

DANIEL OHLSSON/TV4

Varning! Försök inte detta hemma. Sune Anderssons farligaste

”Det blev en jävla

Varför blev du motorcykelstuntman?

– Jag har alltid varit ganska vild. Det är adrenalin som får en att göra det. Jag har ett väldigt behov av kickar. Sen går man ju i gång när publiken står och jublar. Jag har gjort uppvisningar i USA, Ryssland och hela Skandinavien. Vilket är det farligaste stuntet du gjort?

– I Moskva körde jag genom en trävägg indränkt i napalm. Det blev en jävla smäll. Motorcykeln totalkvaddades, men jag klarade mig.

Har du varit med om någon allvarlig olycka?

– Flera gånger. En gång fick jag pedalen genom benet så att benpipan syntes. Men man börjar bli van. Förut blev jag mest förbannad.

Blir du inte rädd?

– Jag blir aldrig rädd. Man är så

MIN
MITT NAMN: Sune Andersson, 40 år.
MITT YRKE: Kranförare, stuntman.
MIN GREJ: Att göra oerhört farliga saker på motorcykel.

fokuserad på vad som ska göras. Blir jag skadad ser jag mest möjligheter, hur kan jag göra trick ändå.

Vilket blir nästa stunt?

– Det var länge sedan jag gjorde något med eld. Jag har fått förfrågningar att köra genom en tunnel av eld, men det kräver mycket teknik och pengar. Det måste finnas en finansär.

PETER LEANDER

SAGT & HÖRT

”I am not a man – I am Cantona.”

ERIC CANTONA LEVERERAR GULDREPLIKER I ”LOOKING FOR ERIC.”

”Du blir imponerad därför att, den nivån, det är något du själv inte kan uppnå. Du kan egentligen bra stå där och beundra.”

REGISSÖREN KEN LOACH I TIDNINGEN THE GUARDIAN OM SITT FÖRSTA MÖTE MED ERIC CANTONA.

30 september möter Värmlands stolthet Färjestads BK 11-faldiga NHL-mästarna Detroit Red Wings i Löfbergs Lila Arena.

... om Fogerty bara tillåtit sig en lite mindre perfekt produktion hade det nog inte påmint det allra minsta om The Boppers.

SVENSKA DAGBLADET.

FILMER

Looking for Eric

REGI: KEN LOACH; I ROLLERNA: ERIC CANTONA, STEVE EVETS M.F.L.

DRAMAKOMEDI

Brevbäraren Eric's liv håller på att rasa samman med pani-kångest-attacker som följd. Då blir Manches-

ter United-ikonen Eric Cantona en sorts låtsaskompis och personlig coach. En underbar historia som är realistisk och helt sanslös på samma gång. Ett måste för alla fotbollsfans då den snyggt väver in visdomar från Cantonas karriär. Extra plus för ett makalöst "feel-good"-slut som får skrattmusklerna att explodera.

PÖ

SKIVOR

The Blue Ridge Rangers rides again

JOHN FOGERTY

COUNTRY

Creedenceikonen vars låtar lustmördats av de flesta trubadurwannabees världen över, ger sig nu själv in i coverträsket. Bland annat tolkar han låtar av John Denver, Everly Bros och Rick Nelson. Steel-gitarrerna går varma och det är svårt att inte tänka på Bruce Springsteens Pete Seeger-platta redan vid första lyssningen. Och Bruce dyker faktiskt upp i en duett på avslutningsspåret "When will I be loved?". Gubbrock? Absolut. Men vem har sagt att gubbar inte svänger?

JS

FREDAGSKÄK

MED PER MORBERG

Biff Rydberg

INGREDIENSER (4 pers):

- ca 800 g oxfilé i bit
- 800 g (8–10 st) potatis
- 4 msk rapsolja eller majsolja (ej olivolja) till stekning
- 50 g smör till stekning
- 2 gula lökar
- salt och nymalen peppar
- 4 äggulor till servering

PER MORBERG, skådis, har gjort sig känd som temperamentsfull tv-kock i "Vad blir det för mat". I våras kom hans kokbok "Scenen, livet och konsten att laga mat". Det här receptet är hämtat från den.

GÖR SÅ HÄR:

- 1 Skala potatisen och skär den i små tärningar.
- 2 Råstek tärningarna i hälften av oljan och smöret i en stor panna. Ställ åt sidan och håll potatisen varm.
- 3 Skär köttet i lika stora tärningar som potatisen,

skala och finhacka löken.

- 4 Fräs resten av oljan och smöret i stekpannan. Lägg i köttet och sedan löken. Låt köttet och löken vara tills pannan har fått upp värmen igen. Först då rör du om hastigt. Salta och peppra.

5 Servera direkt som här med en äggula i ett snapsglas.

KVALITET LÖNAR SIG. VÄLJ GORE-TEX® KLÄDER.

Att arbeta utomhus innebär ofta en extra påfrestning för dig och dina arbetskläder. Därför kan det kännas tryggt att veta att alla GORE-TEX® plagg har testats grundligt och designats för att stå emot en lång svensk vinter. Såväl mild och fuktig som kall och blåsig. Genom att investera i GORE-TEX® kläder, är du redo att möta samtliga vädertyper under många år framöver.

Har du råd att inte välja GORE-TEX® kläder?

GORE-TEX®
PRODUCTS

gore-workwear.com

1788 3-lagers GORE-TEX® Parkas

Bäst av dom bästa. Banbrytande allväders parkas i 3-lagers GORE-TEX® material. Ger dig överlägset vattentätt skydd och ventilation för enastående arbetskomfort i dåligt väder.

Läs mer om Snickers Workwear
GORE-TEX® produkter på
www.hultaforsgroup.com

Snickers®
WORKWEAR

INBLICK information från ditt fackförbund

NR 11 REDAKTÖR: HUMLA EINARSDÓTTIR ADRESS: BYGGNADS, 106 32 STOCKHOLM
E-POST HUMLA.EINARSDOTTIR@BYGGNADS.SE TEL: 08-728 48 34 WWW.BYGGNADS.SE

Var med och påverka! Skriv en motion till Byggnads kongress

Den 3-6 juni 2010 är det dags för Byggnads 15:e ordinarie kongress. Den hålls i Stockholms Folkets Hus.

Till kongressen ska 112 kongressombud väljas från Byggnads 24 avdelningar. Nominering av kandidater sker på representantskapets sammanträde. Nomineringen avslutas och fastställs på avdelningarnas ordinarie representantskaps-

sammanträde i november/december 2009, såvida inte representantskapet fastställt att nomineringen ska vara avslutad vid ett tidigare datum.

Alla får motionera

Mandaten bör fördelas efter avtals- och yrkesområden samt ålder. För varje valt kongressombud utses en suppleant.

Alla medlemmar har rätt att genom motioner föra fram

förslag som ska behandlas på kongressen.

Motionen behandlas

Motioner ska vara förbunds-kontoret tillhanda senast den 15 december 2009.

Avdelningsstyrelsen fastställer tidpunkt då motioner ska vara inlämnade till avdelningen för att

behandlas på avdelningens representantskapsmöte. Representantskapet tillstyrker eller avstyrker motionen. Om motionen inte godkänns kan den skickas in som enskild motion.

På Byggnads hemsida www.byggnads.se finns en motionsmall och en guide till motionskrivande.

”Alla medlemmar har rätt att genom motioner föra fram förslag som ska behandlas på kongressen.”

Få Bob Hanssons bok ”Gunnar – en rolig bok om tråkiga saker”

Det enda du behöver göra är att logga in på Byggnads medlemssidor på hemsidan www.byggnads.se.

Logga in på medlemssidorna om du redan varit där och fyll i formuläret.

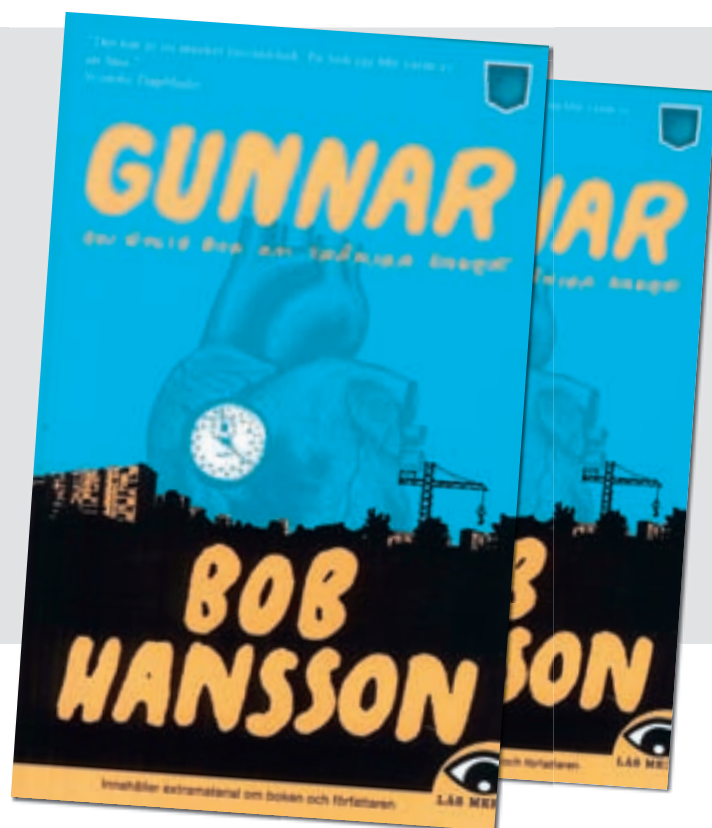
Om du inte loggat in tidigare så får du först registrera dig. Du registrerar dig genom

att ange ditt 10-siffriga personnummer som användarnamn (utan streck) och ditt 10-siffriga medlemsnummer (utan streck) som du hittar på baksidan av tidningen Byggnadsarbetaren som lösenord.

De 50 första som loggat in får en bok hemsänd.

A-kassan

Ersättning från A-kassan betalas ut den 17 och 24 september samt den 1 och 8 oktober.

Ställningsbyggaren Alexander Horvat är en av de som är med på film.

Kolla in yrkesfilmer på Byggnads webb

Nu finns filmer av de flesta yrkesgrupperna på Byggnads hemsida. Det är jättefina filmer. Kolla in dem!

Tack för engagemanget i Mustaschkampen!

Byggnads inledde i våras ett samarbete med Cancerfonden som går ut på att hjälpa till att öka medvetandet och kunskapen om prostatacancer.

Vi var också med i Mustaschkampen som är

Cancerfondens kampanj mot prostatacancer som pågick under maj månad.

Där samlade Byggnads medlemmar in ca 11 000 kronor genom Byggnads prefix "BYGG"!

MÖTEN & SÅNT

SVENSKA BYGGNADSRARBETAREFÖRBUNDET 117 61 STOCKHOLM
BESÖKSADRESS: LILJEHOLMSV. 28-32, STOCKHOLM TEL: 08-728 49 00

Avd 3, Byggnads Sydost

Rådjursvägen 1, Växjö
Tfn 0470-75 35 30, fax 0470-202 19 sydost@byggnads.se

Alvestasektionen: sektionsmöte/studiebesök mån den 21 sept kl. 19.00, på sågen i Vislanda.

Avd 18, Örebro

Riagatan 51, Örebro
Tfn 019-603 24 00, fax 019-603 24 19 orebro@byggnads.se

Degerforssektionen: sektionsmöte tors den 17 sept kl. 19.00. Folkets hus C-sal Kga inbjuden.

Frövisektionen: sektionsmöte tors den 24 sept kl. 18.30. Kofallsv. 1.

Hallsbergsektionen: sektionsmöte tors den 17 sept kl. 18.00. Folkets hus.

Hälleforssektionen: sektionsmöte tors den 17 sept kl. 18.30. Hällefors Herrgård.

Karlskogasektionen: sektionsmöte tors den 17 sept kl. 19.00. Degerfors' Folkets hus.

Kopparbergsektionen: sektionsmöte tis den 22 sept kl. 18.30. Bångbro Folkets hus.

Kumlasektionen: sektionsmöte tors den 24 sept kl. 19.00. Kumla Stationshotell.

Norasektionen: sektionsmöte tors den 24 sept kl. 18.00. Folkets hus.

Örebrosektionen: sektionsmöte tis den 22 sept kl. 18.30. Byggfackens hus.

Askersund, Fjugesta och Lindesberg: inget möte.

Avd 19, Byggnads Västernorrland

Ö. Långgatan 13 B, Sundsvall
Tel avdelningskontoret Sundsvall

060-64 11 60, 060-15 44 78
Tel verksamhetskontoret Ö-vik
0660-813 10, fax 0660-133 88
sundsvall-adalen@byggnads.se

Kramforssektionen: medlemsmöte tors den 8 okt kl. 18.00. Byggnads' lokal exp. Kramfors. På dagordningen: Nominering till Byggnads' kongress 2010, NYA avtalspen-sionsvalet. Arbetsmarknad.

Avd 22, Byggnads Halmstad

Anderbergsringen 104, Halmstad
Tfn 035-17 41 00, fax 035-17 41 98 halmstad@byggnads.se

Getingesektionen: medlemsmöte tis den 15 sept kl. 18.30 på Getinge Motell.

Halmstadsektionen: medlemsmöte med politisk inriktning tors den 8 oktober kl. 18.30 i Fackens hus. Alla medlemmar hälsas varmt välkomna!

Avd 23, Byggnads Norrbotten

Nygatan 3, Luleå
Tfn 0920-940 80, fax 0920-948 79 norrbotten@byggnads.se

Haparandasektionen: medlemsmöte tors den 24 sept kl. 18.00. Plats: Haparanda hamn. Vi grillar!
Kalixsektionen: medlemsmöte mån den 5 okt kl. 18.00. Plats: ABF Kalix.

Avd 29, Bygg 29:an Värmland

Posthornsgatan 8, Karlstad
Tfn 054-87 58 00, 054-83 47 42
bygg29an@byggnads.se

Sunnesektionen: medlemsmöte tors den 17 sept kl. 19.00, Bowlinghallen.

Vill du annonsera om möten eller andra aktiviteter?

Mejla: asa.kemkes@byggnads.se

Autogiro

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 27 september.

SISTA ORDET

HISTORISK KRAFTSAMLING SKA GE STARKARE FACKFÖRBUND

NU I SEPTEMBER månad tar sex fackförbund ett historiskt steg. Då skriver Elektrikerna, SEKO, Fastighet, Byggnads, Målarna och Transport på ett gemensamt avtal om att bilda 6F – sex förbund i samverkan. Det känns både roligt och spännande att respektive förbund nu bestämmer sig för att gemensamt möta de utmaningar som vi har framför oss.

Samarbetet ska framförallt syfta till starkare och slagkraftigare fackförbund för förbättringar av medlemmarnas löner och anställningsvillkor. Samarbetet ska också leda till att de samarbetande förbunden gemensamt blir en stark kraft i samhällsdebatten.

”6F-FÖRBUNDEN” VILL också aktivt vårda vår svenska modell och arbeta för en arbetsmarknad med dialog mellan parterna och där kollektivavtalen är ett redskap för att trygga en positiv utveckling. Jag är övertygad om att en stark sammanhållning mellan förbunden inom 6F är den bästa garanten för en sund arbetsmarknad. Det är ingen hemlighet att den borgerliga regeringen har som mål att på alla sätt försvaga det fackliga arbetet. Från arbetsgivarsidan hör vi allt oftare att kollektivavtalen och LAS är roten till allt ont. Starka fackföreningar beskrivs

”Valrörelsen kommer att bli hård och då är det extra viktigt att vi har ett nära samarbete inom 6F så att vi kan samla våra krafter och tydliggöra alternativen...”

som särintressen och korporativa karteller. Då är ett nära samarbete mellan våra olika förbund en styrka.

VI SER OCKSÅ DAGLIGEN hur utländska arbetare utnyttjas på våra arbetsplatser. Det handlar om lägre löner, farligare arbetsmiljö och uttjänta bostäder. Vi behöver utländsk arbetskraft för att klara produktionen, men varför ska vi konkurrera med sämre löner och arbetsmiljö? Det leder bara till en nedåtgående spiral, i vilken både utländska arbetare och svenska och får ännu sämre löner och villkor. Politiska domar fattade av EG-domstolen, som Lavaldomen, gör att det i framtiden blir ännu värre. Här kan 6F spela en viktig roll för att tydliggöra hur situationen ser ut på våra respektive arbetsplatser och tillsammans visa på en bättre fungerande arbetsmarknad.

Vi är också på väg in en valrörelse som förhoppningsvis ska leda till ett maktskifte i september 2010. Valet kommer att stå mellan sänkta skatter för dem som redan har och en politik som sätter solidaritet och rättvisa först. Valrörelsen kommer att bli hård och då är det extra viktigt att vi har ett nära samarbete inom 6F så att vi kan samla våra krafter och tydliggöra alternativen i svensk politik.

JAG ÄR STOLT ÖVER att vi nu kan ta detta gemensamma steg inom ramen för 6F och jag ser med tillförsikt fram mot vårt kommande arbete.

HANS TILLY
förbundsordförande

TELEFON 08-728 48 10
MOBIL 070-552 67 40
E-POST hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

...OM EG-DOMSTOLEN

”I ett antal domar på arbetsmarknadsområdet i EG-domstolen har vi sett hur domstolens jurister tolkat EU:s rättsakter i strid mot lagstiftarens syfte och lagens uttryckliga ordalydelse. Lavaldomen

är kanske den mest kända. Konsekvenserna är allvarliga eftersom beslut som fattats i demokratisk ordning undermineras”. Citat ur debattartikel av Ingemar Hamskär, chefsjurist TCO och Claes-Mikael Jonsson, chefsjurist LO.

...OM RIKARD WOLFF

”I dessa tvivlens dagar (...); det finns alltid hopp, alltid möjlighet till förändring. Och det är vi som kan göra det: tillsammans kan vi ge framtiden en chans”. Rikard Wolff, första maj i Uppsala 2009.

Posttidning B

Postens returadress

Byggnadsarbetaren
106 32 Stockholm

Adressändring för medlem i Byggnads

Kontakta förbundets
lokala avdelning

Övriga adressändringar

EDB Kundtjänst
171 79 Solna
Tel: 010-588 48 08
Fax: 010-588 78 40
E-post: prenumeration@edb.com

WORKSAFE

Rörelsefrihet

Du behöver inte slå en volt för att upptäcka exakt hur mycket våra arbetskläder inspirerats av sportens värld. Det krävs inget maraton för att uppskatta passformen i våra arbetsbyxor. Allt du behöver göra är att arbeta precis som vanligt. Då förstår du. Worksafe arbetskläder kombinerar funktion, komfort och flexibilitet.

Nya Worksafekatalogen ute nu!

Gå in på www.procurator.se
och beställ ditt ex redan idag.

Webshop www.procurator.se
Kundservice 0200 811 000

procurator